

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Informovanost obyvatelstva v důchodovém věku
v oblasti ochrany obyvatelstva ve vybraném území
Jihočeského kraje

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **OCHRANA OBYVATELSTVA**

Autor: Lucie Holá

Vedoucí práce: Ing. Libor Líbal

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „Informovanost obyvatelstva v důchodovém věku v oblasti ochrany obyvatelstva ve vybraném území Jihočeského kraje“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2019

.....

Lucie Holá

Poděkování

Děkuji Ing. Liborovi Líbalovi za odborné vedení a cenné připomínky při vypracování této práce. Rovněž bych ráda poděkovala všem zúčastněným na dotazníkovém šetření za ochotu a čas, který strávili s vyplňováním dotazníků, a tím mi umožnili realizovat toto šetření.

Informovanost obyvatelstva v důchodovém věku v oblasti ochrany obyvatelstva ve vybraném území Jihočeského kraje

Abstrakt

Každý jedinec ve svém životě je dennodenně ohrožován ať už malými či velkými mimořádnými událostmi, aniž by nad tím přemýšlel. Z tohoto faktu nám vyplývá, že je důležité znát doporučené způsoby chování v těchto krizových situacích. Skladba obyvatelstva v České republice je různorodá a neměli bychom přehlédnout, že česká populace stárne. Jsou mezi námi právě lidé v důchodovém věku, kteří mají také to právo být patřičně připraveni na mimořádné události.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě základní části, teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části je vysvětlena a charakterizována ochrana obyvatelstva, k tomuto je doplněna i stručná historie ochrany obyvatelstva v České republice. Hlavní část teoretické práce pojednává o hlavních úkolech ochrany obyvatelstva a o integrovaném záchranném systému. Dále se práce věnuje systému vzdělávání seniorů. Edukace seniorů přispívá nejen k autonomii, důstojnosti a jejich seberealizaci, ale i k plnohodnotnému začlenění do společnosti.

Cílem práce bylo zjistit informovanost obyvatelstva v důchodovém věku ve vybraném zařízení ve městě Zliv v oblasti ochrany obyvatelstva. Rovněž se stanovilo zjistit také znalosti v základech první pomoci. Pro zjišťování znalostí obyvatelstva v důchodovém věku v obou oblastech bylo využito dotazníkové šetření. Dotazník byl rozdělen na dvě části, první část zahrnovala většinu otázek týkající se oblasti ochrany obyvatelstva, druhá část vlastnila pár otázek pro orientační zjištění v základech první pomoci. Dotazník byl aplikován u seniorů bydlících v domě s pečovatelskou službou ve Zlivi, kdy do tohoto šetření se zapojilo 28 seniorů. Smyslem této práce bylo rovněž zvýšit informovanost seniorů v oblasti, kdy může být ohrožen jejich život, zdraví nebo majetek. A proto byl vypracován leták, který shrnoval základní poznatky k ochraně obyvatelstva a k první pomoci, a který byl věnován zúčastněným na dotazníkovém šetření. Dotazníky byly vyhodnoceny a zpracovány graficky.

Analýza současného stavu informovanosti obyvatelstva v důchodovém věku v domě s pečovatelskou službou ve Zlivi v oblasti ochrany obyvatelstva dopadla tak, že senioři mají spíše neuspokojivou informovanost k této problematice. Dále výzkumem bylo prokázáno, že senioři mají poměrně uspokojivé znalosti v základech první pomoci.

Můžeme říci, že celkový výzkum nezaznamenal tragické výsledky, ale zároveň nezaznamenal ani vysokou úspěšnost. Nikdy nebude zbytečné, když se u těchto lidí v postproduktivním věku bude dbát, ať už jakýmkoliv způsobem, na zlepšování informovanosti v ochraně obyvatelstva, v první pomoci anebo i v jiných problematikách, jelikož si to zaslouží každý a v každém věku. Předpokládané využití této bakalářské práce může být jako studijní materiál pro odbornou i laickou veřejnost.

Klíčová slova

Ochrana obyvatelstva; úkoly ochrany obyvatelstva; integrovaný záchranný systém; senior; seniorské vzdělání

Knowledge of population of retirement age in the field of protection in selected area in SouthBohemian region

Abstract

Every individual is daily threatened in his life whether with big or small events, without thinking about it. Based from this fact it is important to know recommended ways of behaving in these crisis situations. Population structure in Czech republic is various and we shouldn't overlook the fact that Czech population is aging. There are people among us in retirement age, who have the same rights to be appropriately prepared for extraordinary events.

Bachelor thesis is divided in two parts basic parts, theoretical and research part. The theoretical part explains and characterizes the population protection, including a brief history population protection in Czech republic. Primary part of the theoretical work is about main tasks of population protection and about the integrated rescue system. Additionally the thesis is devoted to senior educational system. Senior education contributes not only to their autonomy, dignity and self-realization but also to full integration into society.

The key of this thesis was to find awareness of population in retirement age in selected institution in city Zliv in area of population protection. It was also determined to find knowledge about basics of first aid. For establishing the knowledge of population in retirement age the questionnaire solution was used. The questionnaire was divided in two parts, first part included most questions regarding population protection area, second part owned several questions for orientation findings in basics of first aid. The questionnaire applied to seniors living in nursing home in Zliv, where 28 seniors took part in this survey. The purpose of this thesis was to increase the awareness of seniors in area, when their life, health or property could be in danger. For this purpose leaflet was created, that summarizes basic knowledge of population protection and first aid, which was dedicated to all participants of the questionnaire investigation. Questionnaires were evaluated and graphically processed.

Analysis of current state of population awareness in retirement age in nursing home in Zliv in area of population protection turned out that seniors have insufficient knowledge about this issue. There is also shown by this research, that seniors have

relatively sufficient knowledge of first aid. We can also say, that the survey hasn't recorded any tragic results, but also it hasn't shown any high success rate. It will never be useless when people in postproductive age will be taken care in any case in improving awareness in population protection, first aid or in other problematics, because everyone in every age deserves to. Assumed use of this thesis could be as study material for professional and general public.

Key words

Population protection; tasks of population protection; integrated rescue system; senior; senior education

Obsah

ÚVOD.....	10
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1.1 Ochrana obyvatelstva.....	11
1.2 Stručná historie ochrany obyvatelstva v České republice.....	12
1.3 Současnost ochrany obyvatelstva.....	13
1.4 Vymezení základních úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva.....	14
1.4.1 Varování a vyrozumění.....	14
1.4.2 Ukrytí.....	17
1.4.3 Evakuace.....	18
1.4.4 Nouzové přežití obyvatelstva.....	21
1.4.5 Individuální ochrana.....	23
1.5 Integrovaný záchranný systém.....	24
1.5.1 Základní složky integrovaného záchranného systému.....	25
1.5.2 Ostatní složky integrovaného záchranného systému.....	28
1.6 Problematika stáří a stárnutí.....	29
1.6.1 Člověk v důchodovém věku neboli senior.....	29
1.7 Senioři a vzdělání.....	30
1.7.1 Univerzity třetího věku.....	30
1.7.2 Akademie třetího věku.....	31
1.7.3 Univerzity volného času.....	31
1.7.4 Seniorská centra, kluby a jiné možnosti.....	31
1.7.5 Vzdělání seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva.....	32
2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	33
2.1 Cíle práce.....	33
2.2 Výzkumné otázky.....	33
3 METODIKA.....	34
3.1 Metodika a technika sběru dat.....	34
3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	35
3.2.1 Dům s pečovatelskou službou ve městě Zliv.....	35
4 VÝSLEDKY.....	36
4.1 Výsledky dotazníkového šetření pomocí grafů.....	37
5 DISKUZE.....	59

6	ZÁVĚR.....	65
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	66
8	SEZNAM ZKRATEK.....	70
9	SEZNAM OBRÁZKŮ	71
10	SEZNAM PŘÍLOH.....	73

ÚVOD

Hlavním tématem bakalářské práce je ochrana obyvatelstva. Tato problematika se nás dotýká každý den, jelikož každým dnem jsme ohrožováni mimořádnými událostmi. Nikdo nikdy neví, jestli nás mimořádná událost zasáhne, kde nás zasáhne nebo kdy nás zasáhne. Aby se při těchto událostí co nejvíce lidí umělo správně se zachovat, je nutné zásady ochrany obyvatelstva šířit dál.

Mnohdy lidé ani netuší, že takový obor existuje. Nyní jsou s ochranou obyvatelstva seznamováni již děti ve škole. Ovšem ti lidé, kteří jsou nyní v důchodu, jsou již dlouho pryč od školského prostředí a mnohdy mohou mít zažitě poznatky k ochraně obyvatelstva, které se za tu dobu mohly zásadně změnit a nemusí být již platné. Proto bakalářská práce se věnuje též možnostem seniorského vzdělání. Jednak na celém světě přibývá starších lidí a o příležitosti těchto vzdělávacích aktivit roste zájem, což je dáno stoupajícím podílem lidí v důchodovém věku na celkové populaci a dobrým zdravotním stavem seniorů.

Bakalářská práce se zabývá informovaností obyvatelstva v důchodovém věku v domě s pečovatelskou službou ve městě Zliv, ohledně ochrany obyvatelstva a základech první pomoci. Cíl práce spočívá ve zjištění, zda jsou tyto lidé dostatečně informováni v těchto okruzích, hlavně jestli jsou připraveni na mimořádné události.

První část práce, která je teoretická, se věnuje rozborům právních norem a dokumentů, které řeší problematiku ochrany obyvatelstva. Pojednává především o základních pojmech z oblasti ochrany obyvatelstva. Výzkumná část práce probíhala pomocí dotazníkového šetření, kdy poté byl zúčastněným věnován vypracovaný leták z ochrany obyvatelstva a ze základů první pomoci pro zvýšení znalostí v těchto oborech. Výsledky tohoto šetření jsou zpracovány do podoby grafů, shrnuty a okomentovány v kapitole diskuze.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Začátek teoretické části charakterizuje pojem ochrana obyvatelstva, vysvětluje rozdíly mezi civilní ochranou a civilní obranou. Můžeme se seznámit i se stručnou historií ochrany obyvatelstva v České republice. Zmíněna je i současnost ochrany obyvatelstva. Stěžejní část teoretické práce pojednává o základních opatřeních směřující k ochraně obyvatelstva, které jsou popsány podrobně. Těmito základními opatřeními rozumíme varování, vyrozumění, ukrytí, evakuace, nouzové přežití obyvatelstva a individuální ochranu. Dále je věnována pozornost integrovanému záchrannému systému. V souvislosti s touto problematikou nalezneme zde její definici, právní ukotvení a rozdělení složek integrovaného záchranného systému na základní a ostatní. U každé základní složky integrovaného záchranného systému je popsána její základní charakteristika, základní úkoly, legislativní ukotvení a struktura. U ostatních složek integrovaného záchranného systému nalezneme jejich základní poslání a jejich příklady. Nemalá část teoretické práce se věnuje oblasti stáří a stárnutí, vysvětluje pojem člověk v důchodovém věku a zpřehledňuje možnosti vzdělávání pro seniory.

1.1 *Ochrana obyvatelstva*

Pojem ochrana obyvatelstva (dále OO) můžeme vystihnout jako plnění úkolů civilní obrany, těmito úkoly jsou především varování, vyrozumění, evakuace, ukrytí většinou s individuální ochranou a nouzové přežití obyvatelstva, a mnohem další opatření k zajištění ochrany životů, zdraví a majetku lidí. Ve své historii si ochrana obyvatelstva prošla vývojem, který se odráží i v chápání tohoto pojmu, v historii se střídaly výroky civilní ochrana a civilní obrana, ale dnes v právním řádu České republiky (dále ČR) je uplatněn pojem ochrana obyvatelstva. (Kratochvílová et al., 2013)

Civilní ochrana je zaměřena na nevojenské hrozby a rozumíme tím souhrn činností, které jsou určeny pro obyvatelstvo, složky, organizace, věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů pro minimalizaci negativních dopadů možných mimořádnou událostí (dále MU) a krizovou situací (dále KS) na zdraví, životy a životní podmínky lidí. (Zákon č. 239/2000Sb.; Kolektiv autorů, 2015)

Na vojenské hrozby a rizika se zaměřuje civilní obrana. Jedná se o plnění všech nebo některých humanitárních úkolů s cílem ochraňovat civilní obyvatelstvo před nebezpečím, bezprostředními účinky nepřátelských akcí a vytvořit nezbytné

podmínky pro jeho přežití. Mezi těmi humanitárními úkoly patří například evakuace, úkryty, dekontaminace, boj s požáry, záchranné práce a mnohé další úkoly. (Zákon č. 239/2000Sb.; Kolektiv autorů, 2015)

1.2 Stručná historie ochrany obyvatelstva v České republice

Celá historie ochrany obyvatelstva je rozvržena do časových etap. Do prvního období, což je před 2. světovou válkou, zahrnujeme prvopočátky existence ochrany obyvatelstva. Přesněji hovoříme o období let 1935–1938, kdy byla zřízena civilní protiletectká ochrana. Sloužila na ochranu civilního obyvatelstva proti leteckým útokům a řídilo ji Ministerstvo vnitra. (Navrátil, 2006)

Období 1939–1945 představuje období 2. světové války. Z Československa vznikl Protektorát Čechy a Morava a jeho nadvlády se ujalo Německo. Na našem území platila stejná organizační struktura jako v Německu, a ta byla součástí protiletectké ochrany s názvem Luftschutz. V rámci ochrany obyvatelstva se jednalo především o vojenské akce, nikoliv o činnosti v mírovém období. (Šilhánek, 2003; Navrátil, 2006)

V období 1945–1951 probíhala organizovaná likvidace protiletectké ochrany, která se zakládala v odstraňování ochranných staveb, zařízení a dalších opatření. Protiletectká ochrana se likvidovala, jelikož se již nepředpokládalo s ozbrojeným konfliktem. (Kratochvílová et al., 2013)

Časový úsek 1951–1957 se vyznačuje zavedením pojmu civilní obrana. Vládním usnesením o civilní obraně ze dne 13. července 1951, který obsahoval základní úkoly a povinnosti v civilní obraně na území tehdejšího Československa, byly vymezeny základní prvky organizace civilní obrany. Slovo obrana mělo zdůrazňovat širší a aktivnější činnost na tomto úseku. V tomto období civilní obranu mělo na starosti ministerstvo vnitra a ovlivňoval ji Sovětský svaz, jenž byl zaměřen na ochranu proti konvekčním zbraním v případě ozbrojeného konfliktu. (Linhart, 2003; Navrátil, 2006)

V rozmezí let 1958–1975 se civilní obrana zaměřovala na úkoly a opatření, která byla spjata s ochranou obyvatelstva a národního hospodářství proti použití zbraní hromadného ničení v případě zbrojeného konfliktu. (Šilhánek, 2003)

Období 1975–1989 se vyznačuje přechodem civilní obrany z řízení federálního ministerstva vnitra pod řízení federálního ministerstva obrany. Navíc tento časový úsek je charakterizován novou koncepcí ochrany obyvatelstva a snahou uzákonit činnost civilní obrany při přírodních neštěstích a průmyslových haváriích v období míru. (Kratochvílová et al., 2013)

V předposledním časovém období od roku 1990 do roku 2000 dochází ke změně názvu, od roku 1993 hovoříme o civilní ochraně. Uskuteční se i ratifikace dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949. Usnesením vlády č. 126 z roku 1993 ke stavu civilní ochrany ČR, její struktuře a materiálnímu zabezpečení vláda podává, že na vytvoření nového systému civilní ochrany se bude řešit s novou koncepcí Armády ČR a bude ve shodě s Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám. (Šilhánek, 2003; Kratochvílová et al., 2013)

Poslední časový úsek se bere od roku 2000 po současnost. Pojem ochrana obyvatelstva se zavedl do našeho právního řádu od přijetí nové krizové legislativy právě v roce 2000. Od roku 2001 je ochrana obyvatelstva v gesci Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále MV-GŘ HZS ČR). (Navrátil, 2006; Kratochvílová et al., 2013)

Obrázek 1 Grafické znázornění vývoje názvu a řízení ochrany obyvatelstva v České republice

Zdroj: Vlastní

1.3 Současnost ochrany obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva je stále pod záštitou MV-GŘ HZS ČR. Legislativně je ukotvena zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Tento zákon stanovil povinnosti k plnění úkolů civilní ochrany hasičským záchranným sborům, dotčeným ministerstvům, obcím, právnickým a podnikajícím fyzickým osobám. Jednotlivé úkoly blíže seznamuje vyhláška ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, kde najdeme rozpracované úkoly v oblasti informování obyvatelstva, evakuace, ukrytí, varování a zřizování zařízení civilní ochrany. (Zákon č. 239/2000Sb.; Martínek, 2010)

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 byla schválena usnesením vlády České republiky v roce 2002. Jedná se o materiál, který si klade za cíl právě naplňování potřeby bezpečí díky kvalitnímu a fungujícímu systému

ochrany obyvatelstva zahrnující prevenci, připravenost a schopnost včas a účinně reagovat na možná ohrožení. (Navrátil, 2006)

Poté následovala Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. MV–GRH HZS ČR zhotovilo Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Pojednává o základních úkolech pro uskutečnění stanovených priorit ochrany obyvatelstva po dobu celého období její platnosti, včetně s výhledem do roku 2030. Dále koncepce předepisuje postup rozvoje důležitých oblastí OO, jsou jimi síly, věcné zdroje, úkoly ochrany obyvatelstva, krizové řízení, výchova a vzdělání, věda a výzkum, vývoj a inovace. (Martínek, 2010; Kolektiv autorů, 2014)

1.4 Vymezení základních úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva

Lidské životy již v historii bylo potřeba a je neustále chránit, a k tomu nám slouží jednotlivé úkoly k ochraně obyvatelstva, které se vykonávají při vzniku MU. Hlavními úkoly ochrany obyvatelstva jsou varování, ukrytí většinou s individuální ochranou, evakuace, nouzové přežití obyvatelstva a další nezbytné úkoly. Označuje se tím plnění Čl. 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. U zmíněných úkolů je nezbytné neustále prověřovat jejich správné fungování a popřípadě je analyzovat a vylepšovat. (Kratochvílová et al., 2013)

1.4.1 Varování a vyrozumění

Včasně varování obyvatelstva před potenciálním nebezpečím se řadí mezi základní úkoly ochrany obyvatelstva v každém vyspělém státu. Je nutné, aby docházelo ke včasnému a správnému předání informací obyvatelstvu. Když i správně a včas se vyrozumí orgány krizového řízení a složky IZS, přispívá to k úspěšné realizaci opatření ochrany obyvatelstva v ohroženém území. (Martínek, 2010; Linhart; 2003)

Varování spočívá v informování obyvatelstva o MU nebo KS. Příslušný orgán zpracuje informaci do vhodné formy a předá ji ohroženému obyvatelstvu. Varování můžeme formulovat jako komplexní zajištění organizačních, technických a provozních opatření, jenž umožní včasné předání informace o mimořádné události či krizové situaci ohroženému obyvatelstvu. (Martínek, 2010; Linhart; 2003)

Vyrozumění slouží pro předání informací o MU složkám, které se budou podílet na řešení MU. V České republice je varování a vyrozumění zajištěno „Jednotným

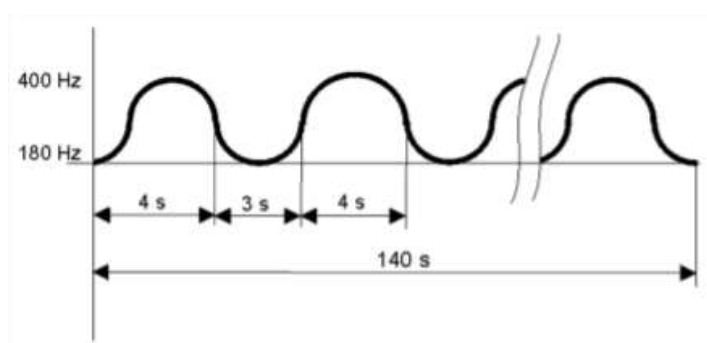
systemem varování a vyrozumění“ (dále JSVV). Jedná se spíše o zastaralý výraz, v současné době hovoříme o jednotném systému varování a informování (dále JSVI). Systém je tvořen vyrozumívacími centry, telekomunikačními sítěmi a koncovými prvky varování a vyrozumění. JSVV provozuje Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru. (Zákon č. 380/2001 Sb.)

Vyrozumívací centra se nacházejí na operačních a informačních střediscích (dále OPIS) integrovaného záchranného systému a zabezpečují varování, vyrozumění a předání tísňových informací. Pod pojmem telekomunikační síť si představíme linkové a rádiové síť, které zajišťují přenos povelů z vyrozumívacích center pro aktivaci koncových prvků varování a vyrozumění. Koncové prvky poskytují varování obyvatelstva prostřednictvím varovného signálu, nejčastěji pomocí sirén. Rozlišujeme rotační sirény, elektronické sirény a místní informační systémy. Na našem území se nejvíce používají rotační sirény, které vyhlásují varovný signál, ale nelze s nimi předávat tísňovou informaci obyvatelstvu. V současné době, jak již bylo řečeno, se používá JSVI, ten dokáže vyhlásit varovný signál a lze s ním odevzdat tísňovou informaci, režimová opatření v území, následnou informaci o vyvíjejícím se nebezpečí obyvatelstvu. JSVI umožňují elektronické sirény a místní informační systémy. Elektronické sirény se instalují do lokalit, kde se vyskytuje hodně obyvatelstva na malé ploše a mají tedy možnost sdělovat verbální informace. Místními informačními systémy se myslí obecní rozhlas připojené do JSVV. Doporučují se montovat do míst s nízkou koncentrací lidí na velké ploše. (Kolektiv autorů, 2015)

Varovné signály

K varování obyvatelstva slouží, jak již bylo řečeno, varovný signál, který se nazývá všeobecná výstraha. Hovoříme o kolísavém tónu sirény po dobu 140 sekund s případným trojnásobným opakováním vždy po třech minutách. Po varovném signálu prostřednictvím pouze elektronické sirény následuje verbální informace, upřesňující, o jaký druh ohrožení se jedná.

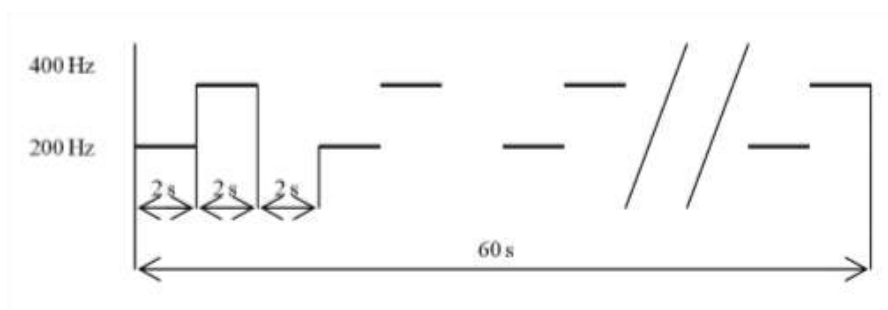
Obrázek 2 Grafické znázornění varovného signálu **všeobecná výstraha**

Zdroj: (Kolektiv autorů, 2015)

Kromě varovného signálu mohou sirény odvíšlat další dva signály, a to požární poplach a zkušební tón. Signál požárního poplachu se používá pro shromáždění členů jednotek požární ochrany (dále JPO) a vypadá jako přerušovaný tón délky 60 sekund. Tento signál se neřadí mezi varovný signál pro obyvatelstvo.

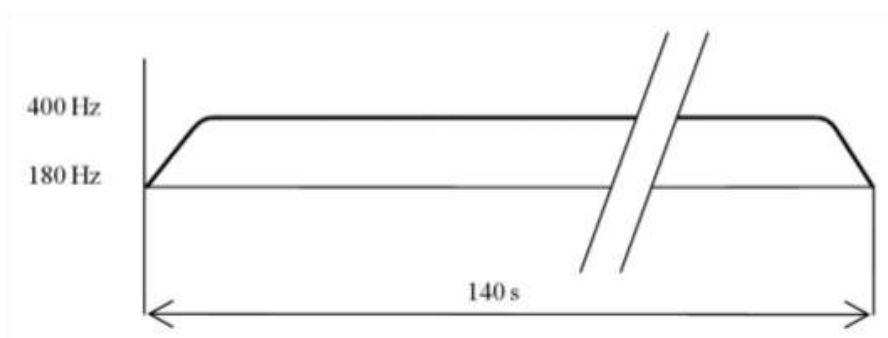
Obrázek 3 Grafické znázornění varovného signálu **požární poplach**

Zdroj: (Kolektiv autorů, 2015)

Obvykle každou první středu v měsíci ve 12 hodin zaznívá ze sirén signál s názvem zkušební tón. Jedná se o nepřerušovaný tón trvající 140 sekund. Takto pravidelně se vysílá pro ověření provozuschopnosti sirén. Na elektronických sirénách je po jeho skončení doplněn verbální informací. (Kratochvílová et al., 2013; Kolektiv autorů, 2015)

Obrázek 4 Grafické znázornění varovného signálu **zkušební tón**

Zdroj: (Kolektiv autorů, 2015)

Doporučená činnost pro obyvatelstvo po vyhlášení varovného signálu

Po zaznění signálu všeobecná výstraha by se člověk měl ujistit, zda nejde o zkoušku či například o povodeň. Pokud ne, měl by každý člověk mít na paměti tři základní kroky vedoucí k jeho záchraně. Za prvé je nezbytné neprodleně se ukrýt. V prvním okamžiku postačí k úkrytu zděná budova s tím, že při úniku nebezpečných chemických látek není vhodné ukrývat se ve sklepních a jiných podzemních prostorech, měli bychom setrvat v horních patrech budovy. V místnosti budovy, kde se budeme nacházet, zavřeme okna a dveře, zkrátka utěsníme všechny otvory. Další krok vede k tomu, abychom se dozvěděli bližší informace a podrobnosti, co se stalo a co se doporučuje, jak se má člověk chovat dál, proto musíme buď poslouchat Český rozhlas, obecný rozhlas nebo sledovat Českou televizi. Rada v této situaci zní netelefonovat zbytečně. Telefonní síť je v těchto situacích přetížena. (Martínek, 2003; Matoušek et al., 2007; Richter, 2009)

1.4.2 Ukrytí

Ukrytí obyvatelstva spočívá v tom, že osoby přečkají na bezpečném místě. K tomuto účelu se využívají úkryty nebo jiné vhodné prostory k ochraně obyvatelstva zejména před radiací, kontaminací radioaktivním prachem, účinky světelného a tepelného záření, chemickými nebo biologickými látkami a další. Ukrytí obyvatelstva zajišťují improvizované a stálé úkryty. (Kratochvílová et al., 2013)

Improvizovaný úkryt

Za improvizovaný úkryt (dále IÚ) se předem vybere vyhovující prostor, nejčastěji byty, domy, provozní a výrobní objekty, jenž budou upravovány fyzickými a právními osobami pro jejich ochranu s využitím vlastních materiálních a finančních zdrojů. V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se tyto prostory upravují na vhodný prostor pro IÚ, který se využije pro ochranu nejvíce osob. (Kroupa, 2006; Kratochvílová et al., 2013)

Stálý úkryt

Stálý úkryt slouží k OO před účinky zbraní hromadného ničení (dále ZHN) při vyhlášení krizového stavu ohroženého státu nebo válečného stavu. Jsou tvořeny trvalými ochrannými prostory v podzemních částech staveb nebo úkryty samostatně stojícími. Stálé úkryty se dělí na:

- **stálé tlakově odolné úkryty**, proti účinkům ZHN,

- **stálé tlakově neodolné úkryty**, proti účinkům světelného a tepelného záření, radioaktivnímu zamoření a částečně proti účinkům ZHN,
- **ochranné systémy podzemních dopravních staveb**, proti účinkům ZHN pomocí tunelů, ochranným systémem metra a další. (Řehák, 2015)

Havarijní plány kraje a vnější havarijní plány, které má na starost krajský úřad a zpracovává, je hasičský záchranný sbor (dále HZS) kraje, obsahují plán ukrytí obyvatelstva, ve kterém najedeme zásady zabezpečení ukrytí a rozdělení odpovědnosti za ukrytí obyvatelstva. (Kolektiv autorů, 2015)

1.4.3 Evakuace

K evakuaci se přistupuje, pokud již nelze zajistit při MU a KS účinnou ochranu obyvatelstva jiným způsobem. Evakuací se uskutečňuje přemístění osob z oblasti ohroženou mimořádnou událostí nebo krizovou situací na místa, kde nebudou ohroženy MU, a bude pro tyto osoby obstaráno náhradní ubytování a stravování. (Vyhláška č. 380/2002 Sb.)

Plánování evakuace včetně s konkrétními opatřeními v této oblasti nalezneme v plánu evakuace obyvatelstva, který je součástí havarijního plánu kraje a v plánu evakuace osob, jenž se nachází ve vnějším havarijním plánu pro okolí jaderného zařízení nebo pracoviště. Oba plány obsahují zásady provádění evakuace, rozsah evakuačních opatření, předpokládané počty evakuovaných osob, způsob vyrozumění orgánů pro řízení evakuace, a další. (Kolektiv autorů, 2015; Brehovská, 2017)

Je třeba zmínit, že evakuace se přednostně plánuje pro následující skupiny obyvatelstva:

- děti do 15 let,
- osoby zdravotně postižené,
- osoby umístěné v sociálních zařízeních,
- pacienty ve zdravotnických zařízeních,
- doprovod výše uvedených.

(Vyhláška č. 380/2002 Sb.)

Mezi orgány řídící a zajišťující průběh evakuace patří pracovní skupina krizového štábu, evakuační středisko a přijímací středisko. Pracovní skupina krizového štábu řeší celkovou koordinaci evakuace. Jejimi úkoly jsou např. koordinace přepravy, řízení nouzového zásobování pro obyvatelstvo, spolupráce s orgány veřejné správy a se zdravotnickými a humanitárními organizacemi, dokumentace celého průběhu evakuace.

Evakuační středisko je místo mimo evakuační zónu, kde se evakuované osoby shromažďují a jsou informovány o dalším postupu. Pod přijímacím střediskem si představíme zařízení, které je zřetelně označené nápisem, kdy evakuované osoby jsou evidovány, informovány a přerozdělovány do jednotlivých cílových míst přemístění. (Kratochvílová et al., 2013; Kolektiv autorů, 2015)

Rozdělení evakuace

Evakuaci členíme podle různých hledisek a konkrétně ji dělíme podle rozsahu, doby trvání, zvolené varianty řešení a způsobu realizace.

Podle rozsahu evakuaci dělíme na:

- **objektovou evakuaci**, která spočívá v přesunu osob, zvířat, materiálů z jedné nebo malého počtu budov, administrativních budov, technologických provozů nebo dalších objektů. Tato evakuace se provádí na základě požárních evakuačních plánů a dalších dokumentací, které s nimi souvisí, provádí se buď formou opuštění budovy osobami, nebo setrvání osob v neohrožených částech budovy,
- **plošnou evakuaci**, která zahrnuje evakuaci osob, zvířat, materiálů, strojů, předmětů kulturní hodnoty z těch míst, jež jsou ohrožené MU. Plošná evakuace se zakládá v přemístění osob z většího územního prostoru nebo z celého urbanistického celku. Tato evakuace se plánuje a provádí jako:
 - **všeobecná evakuace**, platí pro všechny osoby, zejména při průmyslových haváriích ze zóny havarijního plánování nebo při živelných pohromách,
 - **částečná evakuace**, platí jen pro některé skupiny osob, jako jsou děti, osoby v sociálních a zdravotních zařízení a další.

Podle doby trvání evakuaci dělíme na:

- **krátkodobou evakuaci**, při níž nedochází k dlouhodobému opuštění domova, o evakuované osoby je postaráno především náhradním ubytováním a opatřeními v omezeném rozsahu podle potřeby a situace, ,
- **dlouhodobou evakuaci**, kdy MU nebo KS si vynakládá dlouhodobé opuštění trvalého bydliště nebo přímo ztrátu trvalého bydliště, pro evakuované obyvatelstvo se poskytuje opatření v potřebném rozsahu, kam řadíme zejména náhradní ubytování a stravování. (Folwarczny, 2006)

Podle zvolené varianty řešení se evakuace dělí na:

- **přímou evakuaci**, která se vyznačuje bez předchozího ukrytí osob,
- **nepřímou evakuaci**, která se uskutečňuje po předchozím ukrytí evakuovaných osob a po snížení prvotního nebezpečí, kdy dojde k dokončení evakuace. Tato evakuace může nastat především s havárií jaderných zařízení.

Podle způsobu realizace se evakuace dělí na:

- **samovolnou evakuaci**, jedná se o neřízenou evakuaci, kdy obyvatelstvo jedná podle vlastního uvážení, opouští oblast ohrožení a samo si zajišťuje náhradní ubytování. Od těchto lidí, co se evakuují sami, se požaduje, aby tuto skutečnost nahlásili orgánům odpovědné za evakuaci. Tyto orgány mají snahu korigovat samovolnou evakuaci a mít kontrolu nad jejím průběhem.
- **řízenou evakuaci**, kdy celý proces evakuace mají na starosti orgány odpovědné za evakuaci a evakuované osoby se přemísťují po předem stanovených trasách pěšky, vlastními nebo určenými dopravními prostředky. (Kratochvílová et al., 2013; Vyhláška č. 380/2002 Sb.)

Evakuační zavazadlo

Osoby, které se musí zúčastnit nařízené evakuace, by měly mít u sebe evakuační zavazadlo. Doporučená váha zavazadla by neměla přesáhnout 25 kg a u dětského zavazadla 10 kg. Obsah evakuačního zavazadla by měl tvořit:

- trvanlivé jídlo a pití na 2-3 dny se základním nádobím,
- cennosti a dokumenty - peníze, karta zdravotní pojišťovny, občanský průkaz, pas, kreditní karta, apod.,
- léky a hygienické prostředky - léky, zdravotnické pomůcky a jiné,
- oblečení a vybavení pro přespaní - ošacení podle ročního období, spací pytel, karimatka,
- přístroje, nástroje a zábava – telefon, rádio, knihy, hračky pro děti a další.

(Kratochvílová et al., 2013)

Zásady doporučené při opuštění domácnosti v případě evakuace

Pokud je nařízena evakuace, nezbyváá, aby občané dodrželi zásady doporučené při opuštění bytu, vzali si evakuační zavazadlo a dostavili se do předem určeného evakuačního střediska. Doporučené zásady při opuštění domácnosti v rámci evakuace jsou:

- uhasit otevřený oheň v topidlech,

- vypnout přívod vody a plynu; vypnout elektrické spotřebiče (kromě ledniček a mrazniček),
- uzavřít okna, uzamknout byt či dům, v případě povodně vypnout přívod elektrické energie a zajistit předměty proti odnesení vodou,
- malým dětem připravit do kapsy oděvu cedulku, na které bude čitelně uvedené jméno a adresa,
- ověřit si, zda vědí o evakuaci i sousedé, popřípadě jim pomoci,
- kočky, psy a další drobná zvířata uložit do přepravovacích schránek a vzít je s sebou
- dostavit se na určené evakuační středisko.

(Kratochvílová et al., 2013)

1.4.4 Nouzové přežití obyvatelstva

Opatření nouzového přežití mají umožnit obyvatelstvu postiženému MU nebo KS překonat určité časové období v nestandardních podmínkách. Nastávají např. při živelných pohromách, průmyslových haváriích, hromadných nálezích, nedostatku pitné vody, narušení dodávek elektrické energie, terorismu, občanských nepokojích, válečném stavu, a jiné. Zahrnuje především opatření k nouzovému ubytování, zásobování potravinami, pitnou vodou a energiemi a organizování humanitární pomoci. Tato opatření jsou zpravidla v přímé návaznosti na evakuaci obyvatelstva z postiženého území nebo jsou plněna i bez provedení evakuace, tudíž jsou realizována přímo v prostoru ohroženém následky MU. (Kolektiv autorů, 2015)

V havarijním plánu kraje nalezneme plán nouzového přežití obyvatelstva. V tomto plánu jsou vyjmenovány konkrétní opatření nouzového přežití.

Systém **opatření nouzového přežití** obyvatelstva bude tvořit:

- nouzové ubytování,
- nouzové zásobování základními potravinami,
- nouzové zdroje pitné vody,
- nouzové zásobování pitnou vodou,
- nouzové základní služby obyvatelstvu,
- nouzové dodávky energií,
- organizování humanitární pomoci,
- rozdělení odpovědnosti za provedení opatření pro nouzové přežití obyvatelstva. (Vyhláška č. 328/2001 Sb.)

K zahájení těchto opatření by mělo dojít nejpozději do dvou dnů po vzniku KS. Trvala by nepřetržitě až do návratu obyvatelstva do vlastních domovů, kdy by obyvatelstvo nebylo ohroženo na životě a zdraví, a došlo by k obnovení infrastruktury v nich. (Kratochvílová et al., 2013)

U většiny vyjmenovaných opatření nouzového přežití je jasné, co bude jejich náplní opatření. Pouze opatření organizování humanitární pomoci bude lehce rozvinuto v následujícím odstavci.

Humanitární pomoc je určena výhradně k uspokojování základních životních potřeb zasažených obyvatel, je doplňkovým zdrojem pro poskytování prostředků obyvatelstvu k zachování jeho života a zdraví. Humanitární pomoc poskytuje materiální, finanční, duchovní a psychologickou pomoc. (Kratochvílová et al., 2013; Základy medicíny katastrof, 2019)

V působnosti HZS ČR jsou připravena opatření k nouzovému přežití osob zasažených důsledky těžce předvídatelné MU. Hovoříme o poskytnutí nouzového přístřeší, náhradního ošacení, stravy a pití na nezbytně nutnou dobu, než se budou moci postižené osoby vrátit do svých domovů. Ve skladech Generálního ředitelství HZS České republiky se vyskytuje zejména materiální základny humanitární pomoci a soupravy materiálu nouzového přežití, dále pak občanských a humanitárních organizací, atd. Poté existují soupravy materiálu okamžitého použití pro 20 osob na stanicích a soupravy následného použití pro 50 osob u územních odborů HZS. Každý kraj v ČR disponuje též s kontejnery nouzového přežití. (Martínek, 2013)

Kontejner nouzového přežití

Kontejnery nouzového přežití jsou schopné poskytnout okamžitou a neodkladnou pomoc obyvatelstvu zasaženému MU. Jsou zhotoveny pro záchranu 25 až 50 osob a obsluhu zajišťuje HZS kraje ve spolupráci s jednotkami sboru dobrovolných hasičů obce. Kontejner nouzového přežití může sloužit i pro potřeby zasahujícím složkám IZS. V kontejneru se nachází skladovací sekce, kde najdeme elektrocentrálu, lehátka, stan, spací pytle, atd., kuchyňskou sekci se základními kuchyňským nádobím a spotřebiči a hygienickou sekci s toaletou a sprchou. Pomocí těchto sekcí je umožněno v krátkém čase zajistit náhradní ubytování se stanovou úpravou, stravování a hygienické potřeby postiženému obyvatelstvu. Mohou být zaktivovány i kontejnery z ostatních krajů, které zajistí větší kapacitu a mobilnost prostředků. (Martínek, 2013; Řezníček, 2018)

1.4.5 Individuální ochrana

Představuje soubor organizačních a materiálních opatření, které při včasné a správném použití, zabezpečují ochranu jednotlivce před účinky nebezpečných, chemických, radioaktivních nebo biologických látek. Prostředky individuální ochrany a prostředky improvizované ochrany dýchacích cest a povrchu těla se využívají k individuální ochraně. (Kolektiv autorů, 2015)

Prostředky individuální ochrany (dále PIO), jež nám pomáhají chránit dýchací cesty a povrch těla osob před účinky nebezpečných látek, jsou buď filtračního nebo izolačního typu. Jsou provedeny ve verzi pro dospělého člověka, děti a kojence.

PIO se dělí na:

- prostředky k ochraně dýchacích orgánů, které jsou buď:
 - filtračního typu (ochranné masky),
 - izolačního typu (izolační dýchací přístroje),
- prostředky na ochranu povrchu těla, které jsou buď:
 - filtračního typu (filtrační oděv),
 - izolačního typu (izolační ochranný oděv).

(Kratochvílová et al., 2013)

Při stavu ohrožení státu a válečném stavu dochází k výdeji PIO pro vybrané kategorie osob. Jsou to dětské ochranné vaky pro děti do 1,5 roku, dětské ochranné kazajky pro děti od 1,5 do 6 let, dětské ochranné masky pro děti od 1,5 do 18 let, ochranné masky pro osoby umístěné ve zdravotnických a sociálních zařízeních, ochranné masky pro doprovod výše uvedených osob. (Vyhláška č. 380/2001 Sb.)

Prostředky improvizované ochrany chápeme využití vhodných prostředků, které nalezneme v domácnosti. Když použijeme tyto prostředky, měli bychom dodržovat, aby byl zakryt celý povrch těla, ochranné prostředky byly utěsněné a pro zvýšení ochranných prostředků kombinovat více ochranných prostředků a oděv vrstvit v několika vrstvách. (Kratochvílová et al., 2013)

K ochraně hlavy se doporučuje použít čepici, šálu, šátek, přes které je vhodné převléci kapuci nebo ochrannou přilbu. Nejvhodnějším způsobem na ochranu obličeje je překrytí úst a nosu mírně navlhčeným kapesníkem, flanelovou látkou nebo ručníkem ve vodě, vodném roztoku sody nebo kyseliny citrónové. K improvizované ochraně očí se používají potápěčské, plavecké, lyžařské nebo motocyklové brýle, poněvadž se jedná o těsnící a uzavřené brýle. Celé tělo je dobré zakrýt oděvem tak, aby nekoukala žádná nahá kůže, a větší počet vrstev přispívá k lepší ochraně. Nejvhodnější jsou dlouhé

kabáty, bundy, kalhoty, kombinézy nebo sportovní soupravy. Ruce je dobré navléct do pryžových rukavic, když je nemáme, tak do igelitového sáčku. Holínky, kozačky, kožené boty jsou nejvhodnější na ochranu noh. Použité ochranné oděvy je potřeba dostatečně utěsnit u krku, zápěstí, nechráněného místa na zápěstí či v pase. Jako vrchní vrstvu ochranného oděvu je nejlepší vzít si pláštěnku nebo deku, plachtu, nejlépe z nepromokavého materiálu. (Kolektiv autorů, 2015)

Havarijní plán kraje má v sobě část, která se věnuje plánu individuální ochrany obyvatelstva, v němž najdeme způsob improvizované ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla a množství, strukturu, zabezpečení a způsob provedení výdeje PIO pro vybrané kategorie osob s místy jejich uskladnění. (Kolektiv autorů, 2015)

Obrázek 5 Improvizovaná ochrana

Zdroj: (Martínek, 2013)

1.5 Integrovaný záchranný systém

Zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů se vymezuje, co je integrovaný záchranný systém, jaké má složky IZS a jaké jsou jejich působnosti a povinnosti. Dále se tímto zákonem stanovuje působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na MU, a při záchranných a likvidačních pracích (dále ZaLP). Tento zákon je tedy základním předpisem pro oblast IZS, ale dotýká se ho i další vyhlášky a řady dalších speciálních zákonů. (Zákon č. 239/2000 Sb.; Navrátil, 2006b)

IZS není žádná organizace či úřad s budovou, ale jedná se o systém vazeb složek. Přispívá k pomoci obyvatelstvu, které je zasaženo nežádoucími účinky mimořádné

události nebo krizové situace. IZS je koordinovaný postup jeho složek a bude využit v přípravě na vzniku MU a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce, v nichž spočívá těžiště jeho přípravy a činnosti. Integrovaný záchranný systém tvoří složky základní a ostatní. Abychom mohli hovořit, že pomáhá řešit místo zásahu IZS, musí zasahovat alespoň dvě základní složky IZS. Ostatní složky IZS nepřijíždějí pokaždé, ale podle potřeby na vyžádání a poskytují pomoc na základě přesného, písemně dohodnutého způsobu. Důležité pro koordinaci ZaLP je řídit se příkazy od velitele zásahu nebo od Ministerstva vnitra, hejtmána kraje nebo starostou obce, pokud jim byla svěřena koordinace ZaLP. Ke koordinaci složek IZS řadíme operační a informační střediska IZS. (Martínek et al., 2003; Zeman, 2007)

1.5.1 Základní složky integrovaného záchranného systému

Mezi **základní složky IZS** patří:

- hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
- policie České republiky.

(Zákon č. 239/2000 Sb.)

Hasičský záchranný sbor České republiky a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany

Základním posláním HZS ČR je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a podat účinnou pomoc při MU. Celou problematiku HZS ČR řeší zákon 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. O jednotkách požární ochrany se dozvíme v základním zákoně č. 133/1985 Sb. o požární ochraně. (Zákon č. 320/2015 Sb.)

Operátoři a operační důstojníci přijímají a vyhodnocují tísňová volání na lince 150. Navíc krajská operační a informační střediska jsou pracovištěm pro příjem volání na jednotné evropské číslo tísňového volání 112. Na toto číslo mají volat osoby na území Evropské unie, které se ocitnou v nouzové situaci a potřebují pomoc. (Jakubcová, 2013)

Struktura HZS ČR zahrnuje:

- Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky,
- záchranný útvar HZS ČR (Hlučín, Zbiroh, Jihlava),

- Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku,
- hasičské záchranné sbory krajů.

(Zeman, 2007)

Jednotky požární ochrany chápeme jako systém, který vlastní odborně vyškolené osoby, požární techniku a věcné prostředky požární ochrany. Toto všechno přispívá k ochraně života a zdraví lidí, životního prostředí, zvířat a majetku před požáry. Podle nutnosti a na vyžádání pomáhají řešit i MU. (Zákon č. 133/1985 Sb.)

Druhy JPO máme:

- jednotky HZS kraje (vykonávají příslušníci HZS kraje jako svoje povolání a jsou zřizované státem),
- jednotky HZS podniku (činnost v těchto jednotkách na základě dobrovolnosti a jsou zřizovány obcí),
- jednotky sboru dobrovolných hasičů obce (vykonávají zaměstnanci na místech provozující činnost se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím jako svoje povolání a jsou zřizovány PaPFO),
- jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku (realizují zaměstnanci na základě dobrovolnosti na místech provozující činnost se zvýšeným nebo vysokým požárním nebezpečím a jsou zřizovány PaPFO).

(Zákon č. 133/1985 Sb.)

U JPO rozlišujeme šest kategorií (JPO I.–VI.), které zároveň roztrídíme do dvou základních kategorií, první zahrnuje jednotky s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele, druhá zahrnuje jednotky s místní působností zasahující na území svého zřizovatele. (Martínek, 2013)

Plošným pokrytí se rozumí rozmístění JPO na území kraje. HZS kraje se dohodne se zřizovateli JPO a stanoví, které z nich budou plošné pokrytí zabezpečovat, a stanoví jejich kategorii, předurčenost k záchranným pracím a jednotky pro ZaLP prováděné v rámci IZS. (Zeman, 2007)

Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Zdravotnická záchranná služba (dále ZZS) je zdravotní službou, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy poskytována především přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života. Za tímto účelem vlastní a obsluhuje bezplatnou tísňovou linku na čísle 155. Zákon č.

374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě řeší veškeré záležitosti, mezi které náleží práva a povinnosti, podmínky poskytování ZZS pro poskytovatele ZZS. Poskytovatele ZZS lze charakterizovat jako příspěvkovou organizaci řízenou krajem. Systém ZZS je organizován tak, aby dojezd výjezdových skupin činil maximálně do 20 minut na místo. Proto je území kraje pokryto potřebným počtem výjezdových základem. V případě hromadného postižení osob v důsledku MU nebo KS sehrává ZZS velmi důležitou roli, aplikuje třídění osob postižených na zdraví podle urgentní medicíny. (Veenama, 2007; Zákon č. 374/2011 Sb.; Vilášek et al., 2014; Stehlík, 2016)

Zařízení ZZS vždy tvoří:

- ředitelství,
- zdravotnické operační středisko,
- výjezdové základny s výjezdovými skupinami,
- pracoviště krizové připravenosti,
- vzdělávací a výcvikové středisko.

(Zákon č. 374/2011 Sb.)

Policie České republiky

Policie České republiky (dále PČR) má za úkol pomáhat v oblasti bezpečnosti občanů, ochrany majetku, veřejného pořádku a má zabraňovat trestné činnosti. Označuje se za jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Zákon o PČR je zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky.

Policii ČR tvoří:

- policejní prezidium ČR,
- útvary policie s celostátní působností,
- krajská ředitelství policie,
- útvary zřízené v rámci krajského ředitelství.

Činnost Policie ČR má na starosti policejní prezidium v čele s policejním prezidentem. PČR se podvoluje ministerstvu vnitra. Krajská ředitelství policie slouží s územně vymezenou působností. V rámci řešení MU a KS má policie ve větším případě na starosti hlídání vstupu a vjezdu na určená místa, zajištění osob, regulaci silničního provozu nebo podává nezbytné informace o MU obyvatelstvu. PČR obsluhuje bezplatnou telefonní linku tísňového volání 158. (Procházková, 2006; Zákon č. 273/2008 Sb.)

1.5.2 *Ostatní složky integrovaného záchranného systému*

Úloha těchto složek spočívá v poskytování záchranných a likvidačních prací na vyžádání. Ostatní složky tvoří:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů.

Kromě vyjmenovaných ostatních složek IZS v době krizových stavů se stávají ostatními složkami IZS odborná zdravotnická zařízení na úrovni fakultních nemocnic pro poskytování akutní lůžkové péče. (Zákon č. 239/2000 Sb.)

K vyčleněným silám a prostředkům ozbrojených sil řadíme Vojenskou kancelář prezidenta republiky, hradní stráž a Armádu ČR. Armáda ČR má základní poslání připravovat se na ochranu ČR a bránit ji proti vnějšímu napadení.

Ostatní bezpečnostní sbory tvoří vězeňská služba ČR, celní správa ČR, Justiční stráž, a jiné. Většinou jsou povoláváni v případě řešení MU většího rozsahu.

K ostatním složkám IZS náleží **ostatní záchranné sbory**, jedná se konkrétně například o Horskou službu ČR, Vodní záchrannou službu, báňskou záchrannou službu. Horská služba ČR pomáhá při pátracích a záchranných akcí zachraňující horské turisty. Vodní záchranná služba je zaktivována pro záchranu lidí na vodních plochách. Báňská záchranná služba pracuje v obtížných podmínkách, zejména v podzemí.

Pod pojmem **orgány veřejného zdraví** si můžeme představit krajské hygienické stanice, Ministerstvo obrany ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ministerstvo vnitra ČR. (Kratochvílová et al., 2013; Kolektiv autorů, 2015)

Havarijní pohotovostní, odborné a jiné služby se využívají k řešení problémů zejména v oblasti vodárenství, energetika a plynárenství. Různé technické služby jsou hojně využívány v likvidačních, demoličních, zemních a sanačních pracích.

Zařízení civilní ochrany se používají především pro zajištění evakuace, nouzového přežití obyvatelstva, ukrytí, a další, tudíž jsou tato zařízení využívána pro plnění úkolů OO. Jedná se o zařízení, která se nacházejí v obcích nebo jsou součástí PaPFO.

Mezi **neziskové organizace** řadíme například ADRU, Člověk v tísni, Charitu České republiky nebo velice známý Český červený kříž. Všechny tyto organizace by

pomáhaly při MU s tím, co by bylo potřeba, ale zaměřují se především na zdravotnickou, humanitární a sociální pomoc. **Občanskými sdruženími** jsou zejména Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Česká hasičská jednota, Moravská hasičská jednota, a jiné. (Kratochvílová et al., 2013; Kolektiv autorů, 2015)

1.6 Problematika stáří a stárnutí

Každý stárneme. O svém vlastním stárnutí a stáří většinou neuvažujeme až do té doby, než se nás začne osobně týkat. Gerontologie je vědní disciplína, která představuje souhrn poznatků o problematice stáří, stárnutí a života ve stáří. Pro účely v této bakalářské práci je vhodné definovat pojmy stáří, stárnutí, člověk v důchodovém věku nebo-li senior a dále zmínit, jaké jsou možnosti seniorského vzdělání. (Haškovcová, 2010; Payne, 2017)

Stáří

Stáří se považuje za důsledek stárnutí. Jedná se o pozdní fázi přirozeně dlouhého života. Stáří může nabývat různé podoby, na které se podílejí různé faktory. Mezi faktory ovlivňující stáří řadíme genetickou dispozici, choroby, úrazy, vlivy prostředí, životní podmínky nebo psychické charakteristiky. Pro stáří je charakteristické snížení duševních a fyzických sil. Na zevnějšku jsou vidět nepřehlédnutelné změny. Je to období, kterého se mnozí z nás dožijí. (Haškovcová, 2010; Čeledová et al., 2016)

Stárnutí

Každý z nás každým dnem stárne. Je to biologický a přirozený proces, kterému si jinak přezývá gerontogeneze. Stárnutím lze ovlivnit kvalitu stáří. Rozlišujeme u něho dvě základní podoby, a to stárnutí populací jako demografický proces a stárnutí jedince jako důsledek biologické změny. Biologické stárnutí je založeno na změnách organismu, které neprobíhají u každého jedince stejně. Záleží na genetických dispozicích a životním stylu člověka. (Vidovičová et al., 2013; Janiš, 2016; Payne, 2017)

1.6.1 Člověk v důchodovém věku neboli senior

Definice pro člověka v důchodovém věku je v podstatě stejná jako definice pro seniora. Jedná se o lidi, kteří odešli z pracovního procesu a obdržují pravidelně finanční částky, jež nazýváme důchody. Nejčastější roztrídění seniorů je podle stáří:

60-74 let rané stáří,

75-89 let pravé stáří,

90 a více let dlouhověkost.

(Špatenková, 2015; Janiš, 2016)

1.7 Seniori a vzdělání

Dříve výchova a vzdělání v postproduktivním věku byly dlouhou dobu ignorovány. Dnes je vzdělání považováno za celoživotní proces a skutečně každý v každém věku má příležitost se vzdělávat. U seniora vzdělávání přispívá k jeho lepšímu pocitu důstojnosti a spokojenosti. Vzdělávání seniorů plní funkce všeobecně vzdělávací, kulturní, umělecké, zdravotní, komunikační, a jiné. (Kocianová, 2013; Zanovitová et al., 2016)

Edukací neboli výchovou a vzděláním seniorů se zabývá vědní disciplína gerontagogika. U nás v České republice se vzdělání seniorů začalo rozvíjet nejprve formou přednášek v kulturních domech a v klubech důchodců. Postupem času se vytvořily přednáškové bloky nazvané akademie třetího věku. První cyklus přednášek se pořádal v roce 1986 na Univerzitě Palackého v Olomouci. V současné době se pražské a hlavně regionální vysoké školy vypracovávají na takovou úroveň, že poskytují celou řadu přizpůsobení seniorského vzdělání, přičemž nabízejí rozmanité programy v rámci univerzity třetího věku (dále U3V). Tyto programy jsou velice diferencované, poskytují zdravotní osvětu nebo podporují učení s novými komunikačními technologiemi. Vzdělávání občanů v důchodovém věku se v ČR realizuje univerzitou třetího věku (U3V), akademií třetího věku, univerzitou volného času a poté v rámci různých seniorských center, domovech či klubech. Seniori mají taky tu možnost zúčastnit se běžných vzdělávacích aktivit určených pro širokou veřejnost. (Haškovcová, 2010; Špatenková, 2015; Klevetová, 2017)

1.7.1 Univerzity třetího věku

Jejich základní charakteristikou je, že poskytují vzdělání na vysokoškolské úrovni. Účastníci na těchto školách získají osobnostní rozvoj nikoliv vysokoškolské vzdělání jako přípravu na profesi. Jsou buď jedno či více semestrové s různým odborným zaměřením. Koncept univerzit třetího věku spočívá především v cyklu přednášek, seminářů, laboratorních či teoretických cvičení na určitá témata, které jsou na odborné úrovni a odpovídají náplni bakalářských nebo magisterských předmětů standardního studia. Vybízejí účastníky k vysoké aktivitě a osobní angažovanosti. Seniori musí plnit různé úkoly, zpracovávat semestrální práce, k tomu mohou využívat nejrůznější školní zařízení, jakými jsou například knihovna, laboratoře, a jiné. Svoji efektivitu předvádí

na seminářích, v písemných pracích i v závěrečných zkouškách. V současné době je U3V celosvětovou záležitostí a téměř každá vysoká škola u nás v ČR poskytuje U3V pro seniory. (Haškovcová, 2010; Špatenková, 2015; Veteška, 2016)

1.7.2 Akademie třetího věku

Nabízejí zpravidla zajímavé přednášky zabývající se jediným tématem nebo naopak tematicky pestrých. Absolventem může být každý senior, aniž by se vyžadovala určitá úroveň dosaženého vzdělání. Studium na akademii třetího věku je založeno na vyslechnutí přednášky, poté se může vést diskuze, nakonec se akce zhodnotí v kroužku a po skončení celé akce se jde domů. Může se říct, že akademie třetího věku vyplňují volný čas seniorů. Ovšem nelze považovat akademii třetího věku za něco méně hodnotného než U3V. Každá z forem studia je jiná a oslovuje jiný okruh seniorů. Dříve dokonce panovala nevráživost mezi akademiemi a univerzitami tohoto typu, dnes je toto již minulostí a i některé akademie třetího věku přebírají určité aktivační prvky univerzit. (Haškovcová, 2010; Šerák, 2009)

1.7.3 Univerzity volného času

Od univerzit třetího věku se univerzity volného času liší tím, že nejsou věkově segregované. Navštěvují je invalidní osoby, ženy na mateřské dovolené, nezaměstnaní lidé a právě senioři. Tuto univerzitu navštěvují lidé, kteří mají zájem o zvolenou tematiku a chtějí se k ní dozvědět více informací. Avšak nepíšou se žádné vstupní testy, výstupní testy a nedostávají se žádné certifikáty o absolvování. Univerzity volného času se většinou vážou na existenci vysoké školy a jsou zpravidla samofinancovatelné. Jiné univerzity volného času se vytvářejí při občanských sdruženích ve městech a na vesnicích. (Špatenková, 2015; Klevetová, 2017)

1.7.4 Seniorská centra, kluby a jiné možnosti

Seniorská centra a kluby jsou spolky méně formalizované a nabízejí více možností aktivit seniorům. Pomáhají s aktivací seniorů, aby navozovali kontakty, začleňovali se do společnosti v rámci různých výletů, zájezdů, besedách nebo přednášek. V ČR těchto klubů a center nalezneme několik v každém kraji a neustále jich přibývá, jelikož přibývá i jejich zájem. Seniorská centra zprostředkovávají setkání pro seniory a zabývají se klubovou činností. Ve větším případě tyto centra řídí sami senioři a mezi jejich aktivity patří vydávání letáků pro širokou veřejnost a poskytování poradenství v oblasti krizových životních situací. Kluby důchodců zřizují místní orgány, místní

charitativní organizace, domovy důchodců nebo orgány státní správy. Seniorské kluby navštěvují kulturní akce, besedy, výstavy, zúčastňují se exkurzí, sportovních a rekreačních aktivit a další. (Haškovcová, 2010)

V dnešní době přibývá těch důchodců, kteří se zajímají o výpočetní techniku. Proto se mohou zúčastnit e-learningu nebo virtuální univerzity třetího věku za využití elektronické informační a komunikační technologie. (Špatenková, 2015; BOZP, 2016; E-SENIOR, 2018)

1.7.5 Vzdelání seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva

V rámci preventivně výchovné činnosti pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva se aktivně angažuje MV-GŘ HZS ČR respektive HZS kraje. Prostřednictvím například univerzit třetího věku, senior akademií, klubů seniorů, domovů seniorů a formou přednášek a besed proškolují obyvatelstvo v důchodovém věku v oblasti ochrany obyvatelstva. (Krajsová et al., 2018)

Na efektivní formu prevence a vzdělání v poslední době působí multimediální tvorba. Záchranáři se hodně snaží publikovat osvětové články, vydávat letáčky, příručky se základními radami a návody, jak se chovat v krizových situacích. Dále ve zpravodajství mají snahu zpracovávat krátké sestřihy o momentální nebo uplynulé události. Hlavním tématem je činnost HZS ČR a dalších složek IZS tak, aby veřejnost i média získala základní přehled o události. Záchranářské subjekty sdružené pod Asociací Záchraný kruh se hojně podílí na vzdělání, prevenci a přípravu lidí na MU. Vytvářejí TV spoty, analytické pořady nebo bezpečnostní kampaně. Multimediální tvorba dobře působí na laickou veřejnost, kam řadíme právě i seniory. (Krajsová et al., 2018)

2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíle práce

Pro vypracování bakalářské práce byly stanoveny cíle:

1. Zjistit informovanost obyvatelstva v důchodovém věku ve vybraném zařízení v městě Zliv v oblasti ochrany obyvatelstva.
2. Zjistit znalosti lidí v důchodovém věku ve vybraném zařízení v městě Zliv v základech první pomoci.

2.2 Výzkumné otázky

K uvedeným cílům byly formulovány výzkumné otázky:

1. Jaká je informovanost obyvatelstva v důchodovém věku ve vybraném zařízení v městě Zliv v oblasti ochrany obyvatelstva?
2. Jaké jsou znalosti obyvatelstva v důchodovém věku ve vybraném zařízení v městě Zliv v základech první pomoci?

3 METODIKA

3.1 Metodika a technika sběru dat

Teoretická část bakalářské práce se věnuje problematice ochrany obyvatelstva a pojmům stáří, stárnutí a seniorským vzděláním. Pro vypracování teoretické práce byl využit rozbor informací získaných zejména z knih, právních předpisů, dokumentů, které se zabývají danou problematikou.

Pro výzkumnou část bakalářské práce byl stanoven kvalitativní výzkum s využitím sběru dat pomocí dotazníkového šetření. Do dotazníku byly zvoleny uzavřené otázky, kdy respondent měl za úkol vybrat pouze jednu odpověď z nabídky konkrétních odpovědí. Dotazník celkem obsahoval 22 otázek, které byly rozdělené do bloků A a B (Příloha A). Prvních 17 otázek patřily do bloku A a byly koncipované na základní znalosti z oblasti ochrany obyvatelstva. Z těchto 17 otázek první dvě otázky zjišťovaly podle respondentova uvážení, jaká je informovanost v jeho okolí o ochraně obyvatelstva a jak, jestli vůbec, získává jakýmkoliv způsobem informace k ochraně obyvatelstva. Zbylé otázky byly zaměřeny na znalosti ohledně tísňových čísel, varování obyvatelstva, složení integrovaného záchranného systému, jodové profylaxe, zásad chování při úniku nebezpečných chemických látek, zásad chování při evakuaci a při improvizované ochrany. V bloku B se nacházelo 5 zbylých otázek, které zjišťovaly, jaké jsou znalosti respondenta v základech první pomoci. Spolu s dotazníky s vytvořenými otázkami byl vypracován leták z oblasti ochrany obyvatelstva a z první pomoci (Příloha B). Leták byl obohacen vlastními namalovanými obrázky. Témata na letáku většinou korespondovala s tématy otázek v dotazníku. Dvojstranný leták konkrétně obsahoval přehled o tísňových číslech, obecných zásadách při ohrožení, varovných signálech, ukrytí, prostředcích improvizované ochrany, evakuaci, v neposlední řadě obsahoval informace k poskytování neodkladné první pomoci a informace k provedení zotavovací polohy. Takto připravený leták byl laminátorem zataven do průhledné fólie pro lepší výdrž a ochranu letáku.

Dotazník byl předkládán nájemníkům v domě s pečovatelskou službou ve městě Zliv, kdy sběr dat byl prováděn v únoru 2019. Po vyplnění každého dotazníku došlo k jeho opravení a respondentovi byly vysvětleny všechny špatné odpovědi, kterých se dopustil v dotazníku. Následně byl respondentovi darován připravený leták s užitečnými informacemi o ochraně obyvatelstva a o základech první pomoci. Všechna data získaná z dotazníkového šetření jsou zcela anonymní.

Podle výsledků dotazníkového šetření je provedena analýza současného stavu informovanosti obyvatelstva v důchodovém věku v oblasti ochrany obyvatelstva a v základech první pomoci v domě s pečovatelskou službou ve městě Zliv. Výsledky v bloku A z dotazníku slouží ke splnění 1. cíle a zodpovězení na 1. výzkumnou otázku bakalářské práce. Výsledky v bloku B z dotazníku vedou ke splnění 2. cíle a zodpovězení 2. výzkumné otázky.

Pro posouzení informovanost seniorů v ochraně obyvatelstva a v základech první pomoci jsem stanovila hranici úspěšnosti správných odpovědí 60 %. Tuto procentuální úspěšnost jsem zvolila z tušení nízké znalosti daných témat.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl tvořen nájemníky z domu s pečovatelskou službou ve Zlivi, což jsou všichni seniori. Celkem bylo připraveno 30 dotazníků, jelikož zde bydlí 30 seniorů, což představuje plný stav. Dotazníky byly rozdávány se souhlasem pracovnice zajišťující pečovatelskou službu v domě. S vyplněním dotazníků souhlasilo 28 seniorů a bohužel 2 lidé zásadně odmítli.

3.2.1 Dům s pečovatelskou službou ve městě Zliv

Dům s pečovatelskou službou ve Zlivi je objekt, který vlastní město. Město rozhoduje o pronajímání bytů. Tento dům nabízí malometrážní byty se zázemím pečovatelské služby, kterou zajišťuje firma Ledax o. p. s. Je zde k dispozici 24 bytů pro jednotlivce a 3 byty pro manželské páry. Dům se nachází v klidné části města. Jednak se v okolí domu rozprostírají lesy a v přímo blízkosti domu je upravený park s možností krátkých procházek, klidných posezení nebo využití venkovní tělocvičny s posilovacími stroji pro nájemníky domu, ale i pro ostatní občany.

Pečovatelská služba Ledax o. p. s. se považuje za nejrozšířenějšího poskytovatele pečovatelské služby v Jihočeském kraji. Hlavním posláním této služby je poskytovat pomoc, podporu a péči seniorům, osobám se sníženou soběstačností tak, aby nadále mohli žít dosavadním způsobem života ve své domácnosti. Tuto službu vykonávají odborně vzdělaní pracovníci. Střediska pečovatelské služby v Jihočeském kraji jsou v Českých Budějovicích, Dačicích, Jindřichově Hradci, Prachaticích, Trhových Svinech, Třeboni a nakonec v Týně nad Vltavou, který má na starosti zajištění pečovatelské služby v domě s pečovatelskou službou ve Zlivi.

4 VÝSLEDKY

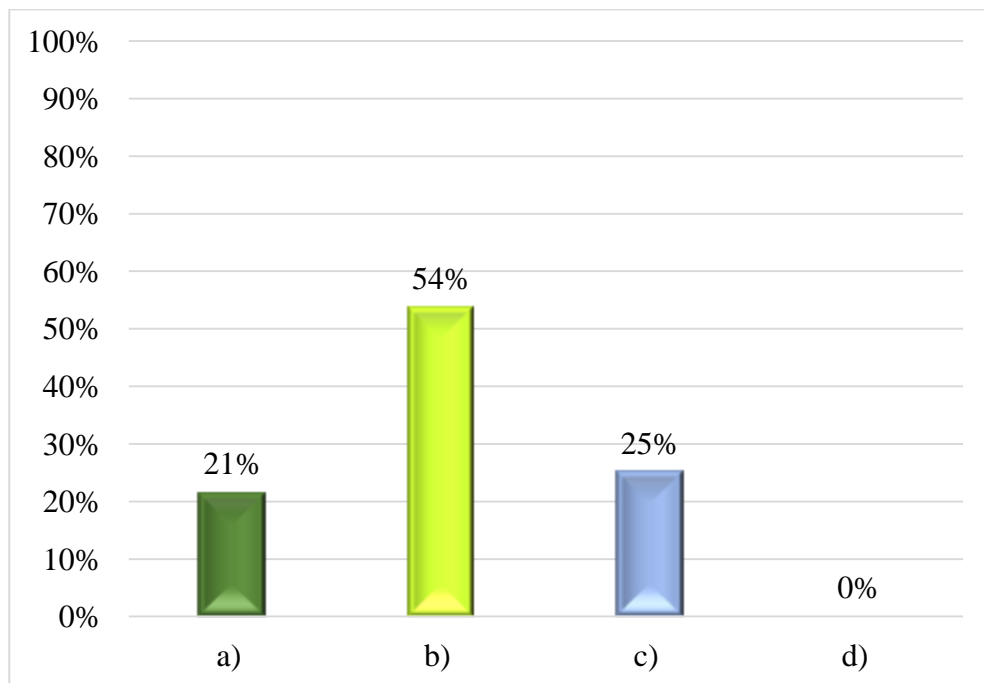
K vyplnění bylo celkem přichystáno 30 dotazníků. S vyplněním dotazníku souhlasilo a vyplnilo jen 28 respondentů. 2 respondenti bohužel odmítli účast v dotazníkovém výzkumu. Sběr dat dotazníkovým šetřením se konal v únoru 2019. Ke konečnému zpracování byly použity veškeré vyplněné dotazníky. Data získaná dotazníkovým šetřením byla zpracována do grafické podoby.

4.1 Výsledky dotazníkového šetření pomocí grafů

BLOK A

Otázka č. 1 Jaká je podle Vás ve vašem okolí informovanost o ochraně obyvatelstva?

- a) žádná
- b) nízká
- c) střední
- d) vysoká

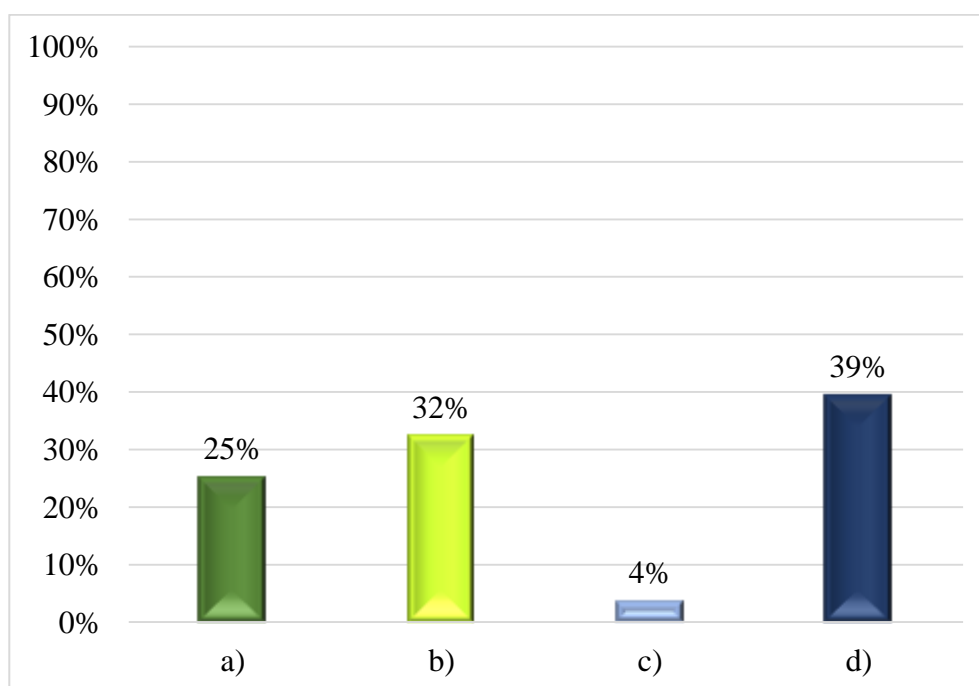
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 6 Informovanost v okolí Zlivi o ochraně obyvatelstva

Obrázek 6 se vztahuje k otázce č. 1 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Tato otázka nabízela 4 možnosti zodpovězení s tím, že respondenti mohli odpovídat podle svého uvážení. Z grafu č. 1 vyplývá, že většina dotazovaných, přesněji 15 dotazovaných (54 %) si myslí, že informovanost v jejich okolí o ochraně obyvatelstva je nízká. 7 respondentů (25 %) je toho názoru, že informovanost v jejich okolí je střední a 6 respondentů (21 %) si myslí, že žádná. Nikdo si nevybral odpověď, že informovanost je vysoká (0 %).

Otázka č. 2 Zúčastnili jste se nebo sami se věnujete proškolení v oblasti ochrany obyvatelstva?

- a) ano, získal/a jsem, ať už formou přednášek, besed, v klubech, informace o ochraně obyvatelstva
- b) ano, přečetla/a jsem si publikace, články, letáčky, příručky se základními radami a návody, jak se chovat v krizových situacích
- c) ano, zúčastnil/a jsem se různých přednášek, besed, apod. a sám sbírám informace v oblasti ochrany obyvatelstva
- d) ne

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 7 Proškolení v oblasti ochrany obyvatelstva

Obrázek 7 se vztahuje k otázce č. 2 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Ze čtyř nabízených možností mohli respondenti odpovídat podle svého uvážení. Bohužel celkem 11 respondentů (39 %) uvedlo, že se nezúčastňují přednášek a ani sami nezískávají informace z oblasti ochrany obyvatelstva. 7 respondentů (25 %) uvedlo, že o ochraně obyvatelstva slyšeli z různých přednášek, besed nebo klubů. 9 respondentů (32 %) se dozvědělo o ochraně obyvatelstva z příruček, letáčků či článků. Pouze 1 osoba (4 %) uvedla, že se o ochraně obyvatelstva dovídá obojím způsobem.

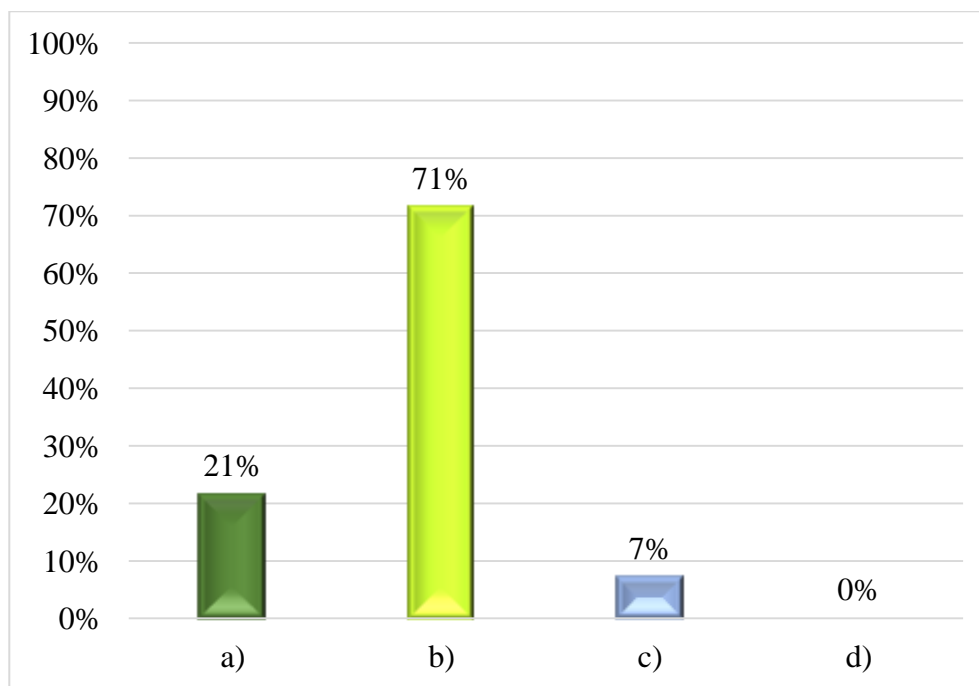
Otázka č. 3 Co všechno si pod pojmem ochrana obyvatelstva máme představit?

a) plnění úkolů, zejména požární ochrany k zabezpečení ochrany života, zdraví, životního prostředí, zvířat a majetku před požáry

b) plnění úkolů, zejména varování, ukrytí, evakuace, nouzové přežití obyvatelstva k zabezpečení ochrany života, zdraví a majetku

c) plnění úkolů, zejména předcházení trestné činnosti k zajištění bezpečnosti osob, majetku, veřejného pořádku

d) na základě tísňové výzvy poskytovat přednemocniční neodkladnou péči osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života

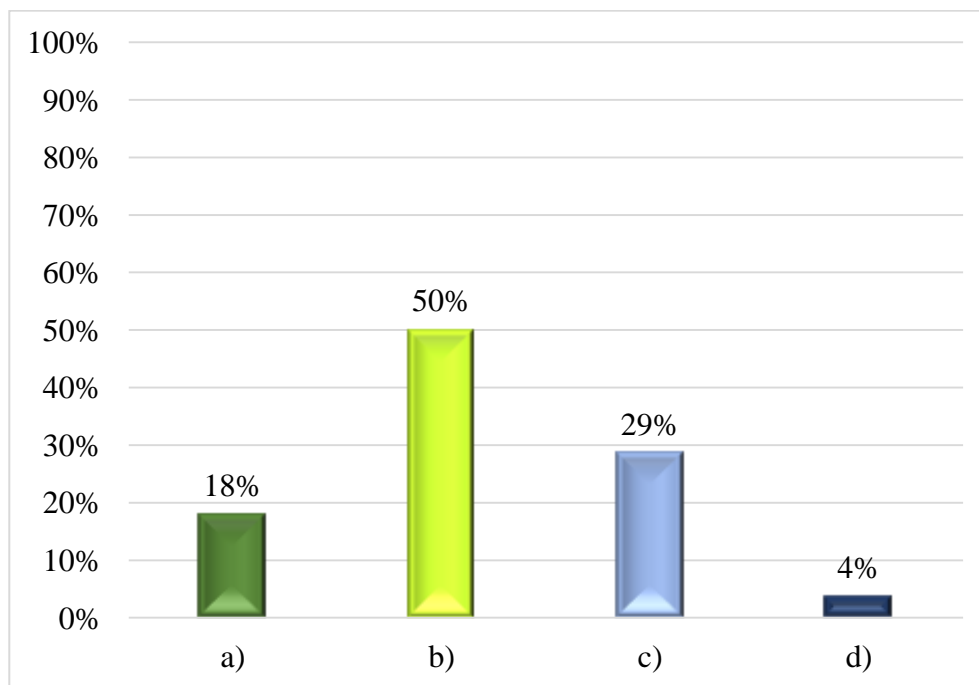
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 8 Znalost respondentů o významu pojmu ochrana obyvatelstva

Obrázek 8 se vztahuje k otázce č. 3 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Na otázku, co vše si máme pod pojmem ochrana obyvatelstva představit, správně vybralo možnost a) 20 respondentů (71 %). Možnost b) zvolilo 6 respondentů (21 %), možnost c) zvolili 2 respondenti (7 %) a nabídku odpovědi v možnosti d) si nezvolil nikdo (0 %).

Otázka č. 4 Komu náleží kompetence ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí?

- a) zdravotnické záchranné službě
- b) policii České republiky
- c) hasičskému záchrannému sboru České republiky**
- d) jednotkám požární ochrany

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 9 Znalost respondentů o vlastnění působnosti ochrany obyvatelstva

Obrázek 9 se vztahuje k otázce č. 4 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). U této otázky možnost *a*) zvolilo 5 respondentů (18 %), nejvíce lidí se rozhodlo pro možnost *b*), a to polovina lidí, což představuje 14 respondentů (50 %), správnou možnost *c*) zvolilo 8 respondentů (29 %) a možnost *d*) zvolil 1 respondent (4 %).

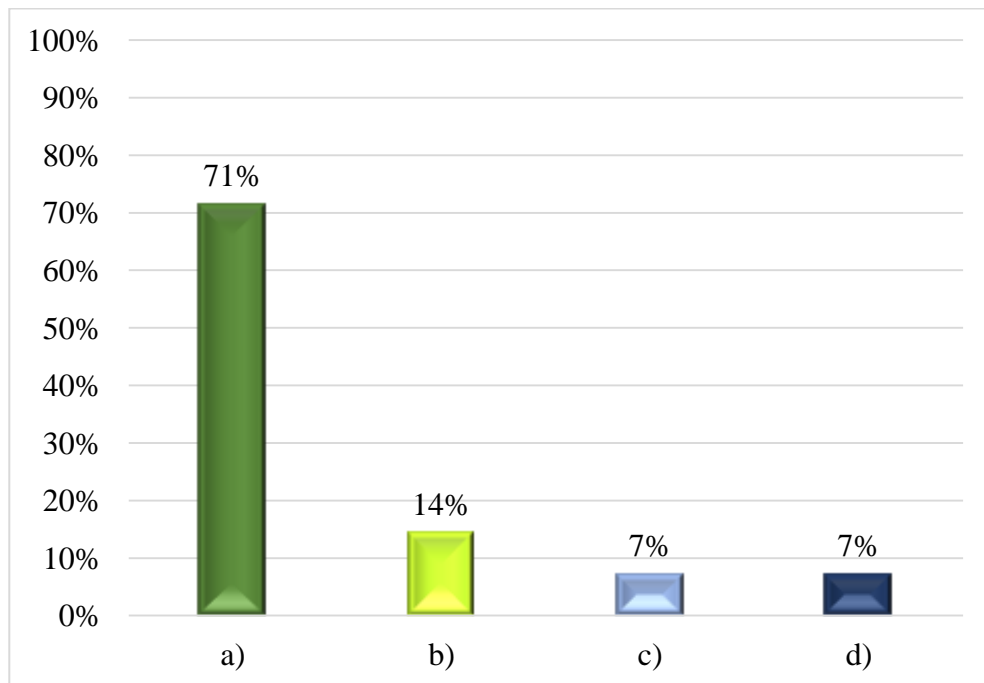
Otázka č. 5 Mezi tísňová čísla patří:

a) 158, 156, 112, 150, 155

b) 158, 153, 112, 150, 155

c) 158, 112, 157, 155, 150

d) 158, 155, 150, 112, 114

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 10 Znalost respondentů čísel tísňového volání

Obrázek 10 se vztahuje k otázce č. 5 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). V otázce 5 převážná část dotazovaných, přesněji 20 respondentů (71 %) správně vybralo možnost za *a*). Možnost *b*) zvolili 4 respondenti (14 %), možnost *c*) 2 respondenti (7 %) a možnost *d*) též 2 respondenti (7 %).

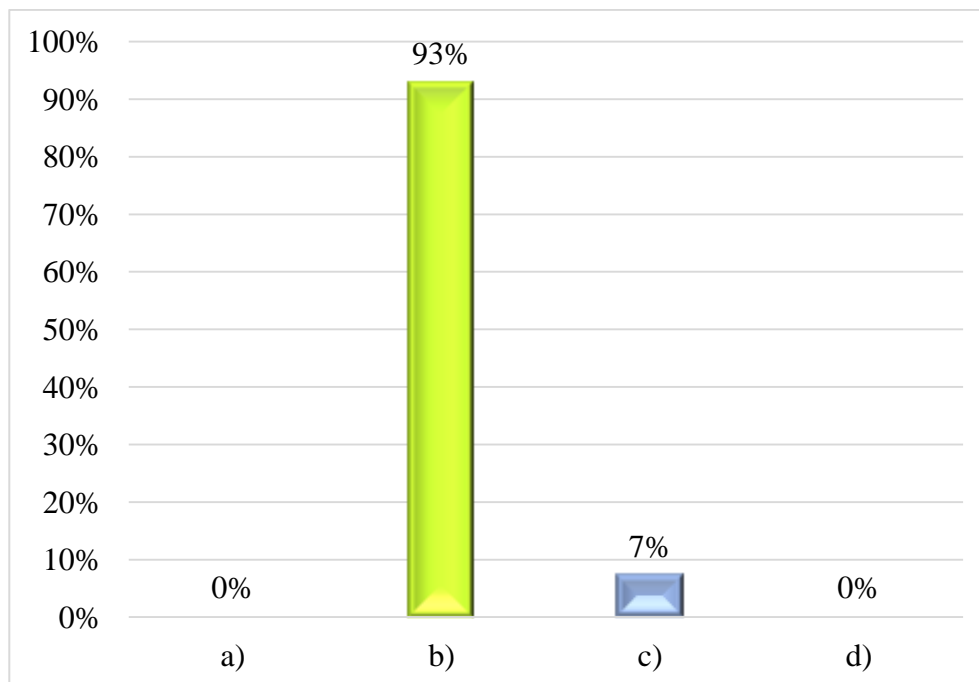
Otázka č. 6 Víte jaké ohrožení (mimořádná událost) Vám hrozí v okolí města Zliv?

a) chemický útok v metru

b) radiační havárie jaderné elektrárny Temelín

c) žádné

d) obtěžování obyvatelstva s konáním technopárty

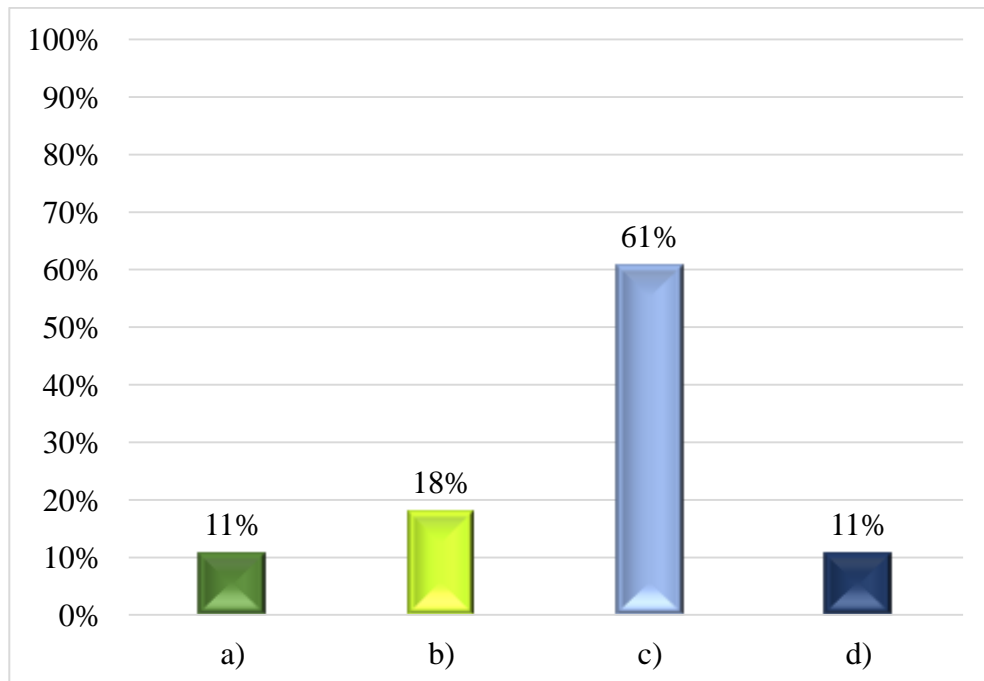
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 11 Znalost respondentů o možném ohrožení v okolí města Zliv

Obrázek 11 se vztahuje k otázce č. 6 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Z obrázku č. vyplývá, že skoro většina, a to 26 respondentů (93 %) ví, jaké ohrožení se vyskytuje v okolí města Zliv, tedy správně zvolili možnost a). 2 respondenti (7 %) zvolili možnost b). Pro možnost a) a d) se nerozhodl nikdo z dotazovaných (0 %).

Otázka č. 7 Kolik máme v České republice varovných signálů?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4

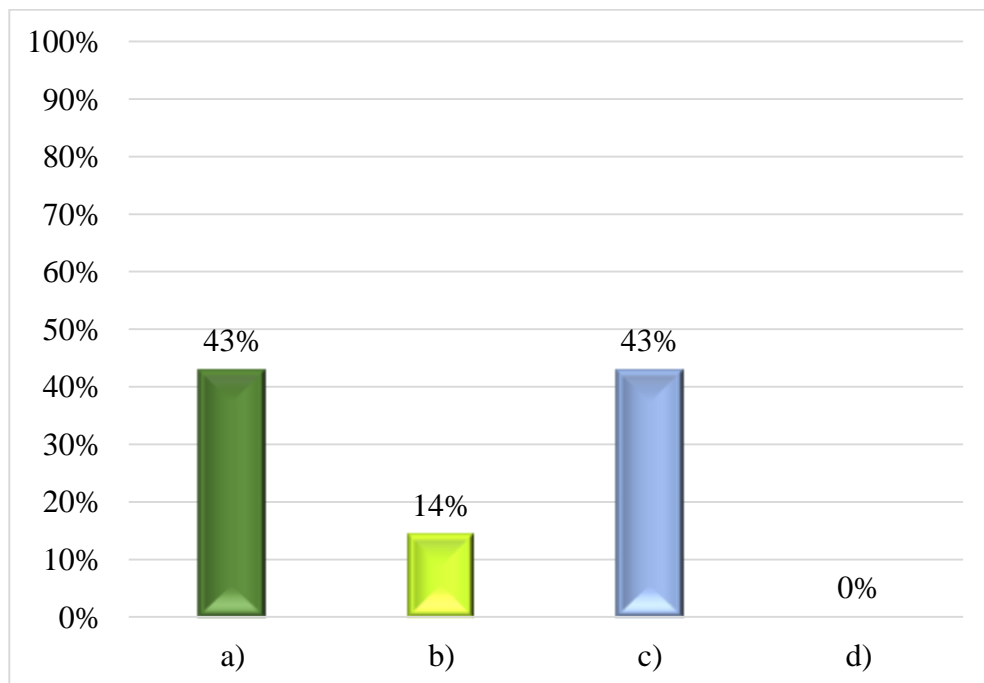
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 12 Znalost respondentů o počtu varovných signálů

Obrázek 12 se vztahuje k otázce č. 7 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). V této otázce možnost *a*) zvolili 3 respondenti (11 %), možnost *b*) zvolilo 5 respondentů (18 %). Možnost *c*) zvolilo 17 respondentů (61 %), což je správná odpověď. Možnost *d*) zvolili 3 respondenti (11 %).

Otázka č. 8 Pokud ze sirény zazní kolísavý tón po dobu 140 sekund, o jaký varovný signál se jedná?

- a) požární poplach
- b) zkušební tón
- c) všeobecná výstraha**
- d) místní rozhlas

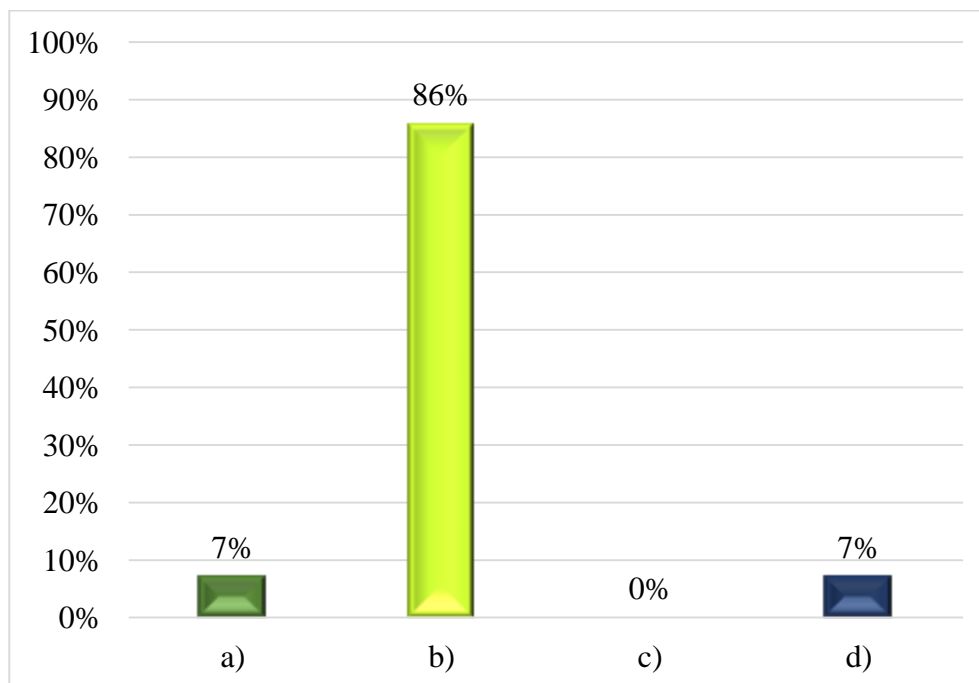
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 13 Znalost respondentů ohledně rozeznání varovného signálu

Obrázek 13 se vztahuje k otázce č. 8 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Správná možnost je *c*) všeobecná výstraha, správně ji vybralo 12 respondentů (43 %), ovšem možnost *a*) zvolilo stejný počet respondentů (43 %). Možnost *b*) zvolili 4 respondenti (14 %) a možnost *d*) zvolilo 0 respondentů (0 %).

Otázka č. 9 Zkouška provozuschopnosti sirén bývá prováděna?

- a) ve 12:00 každého prvního dne v měsíci
- b) ve 12:00 zpravidla každou první středu v měsíci**
- c) nepravidelně několikrát v měsíci
- d) ve 12:00 každou středu v měsíci

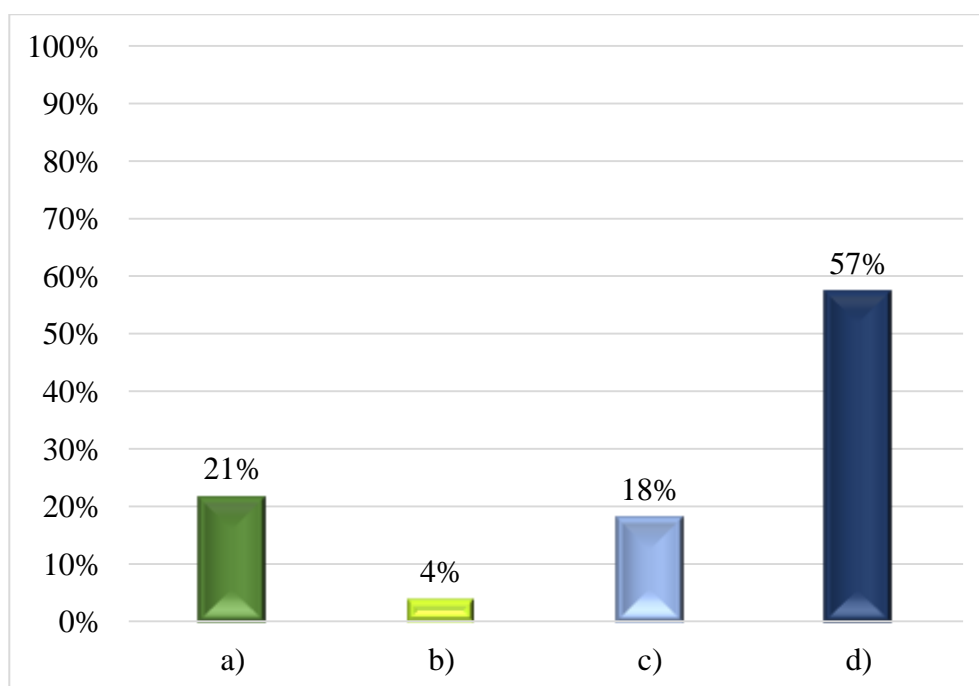
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 14 Znalost respondentů termínu zkoušky provozuschopnosti sirén

Obrázek 14 se vztahuje k otázce č. 9 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Možnost a) v tomto případě zvolili 2 respondenti (7 %), možnost b) správně zvolila převážná část, a to 24 respondentů (86 %), možnost c) zvolilo 0 respondentů (0 %) a možnost d) zvolili 2 respondenti (7 %).

Otázka č. 10 Jaké jsou základní složky integrovaného záchranného systému?

- a) Hasičský záchranný sbor ČR, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, obecní policie, městská policie, armáda ČR
- b) Hasičský záchranný sbor ČR, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, obecní policie, městská policie
- c) Hasičský záchranný sbor ČR, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, obecní policie
- d) Hasičský záchranný sbor ČR - jednotky požární ochrany zařazené do plošného plánu kraje, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR**

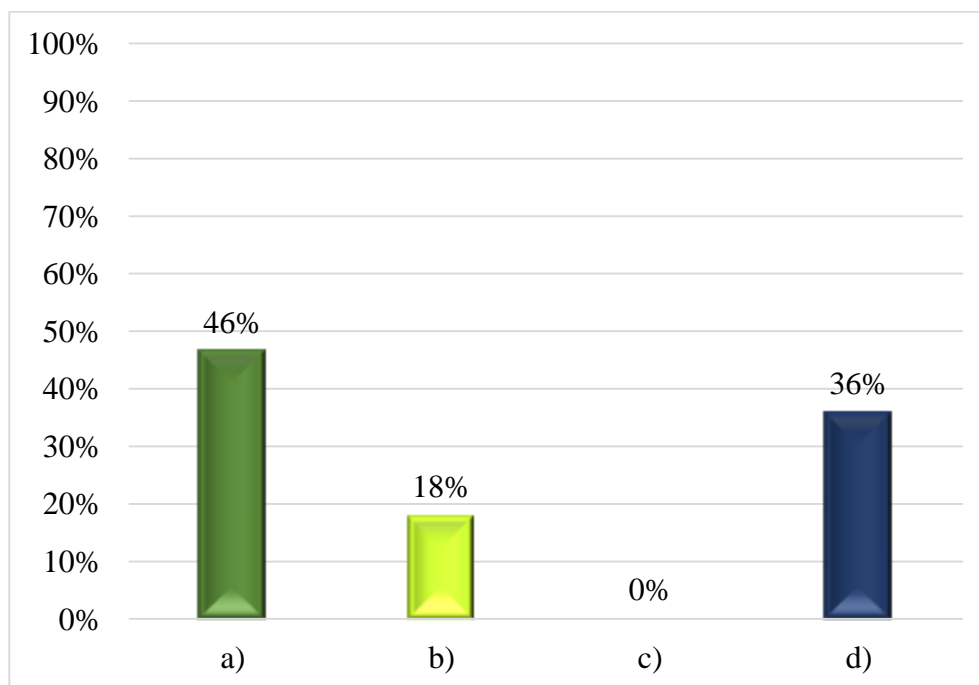
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 15 Znalost respondentů o složení základních složek integrovaného záchranného systému

Obrázek 15 se vztahuje k otázce č. 10 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Zde možnost *a*) zvolilo 6 respondentů (21 %), možnost *b*) zvolil 1 respondent (4 %), možnost *c*) zvolilo 5 respondentů (18 %) a možnost *d*) zvolilo 16 respondentů (57 %), kteří se rozhodli pro správnou odpověď.

Otázka č. 11 Kdy provedete jodovou profylaxi v případě vzniku radiační havárie ve vašem okolí?

- a) na pokyn z hromadných sdělovacích prostředků
- b) na pokyn zdravotnické záchranné služby
- c) na pokyn policie České republiky
- d) ihned po zjištění provedu sám a podle předepsaného dávkování

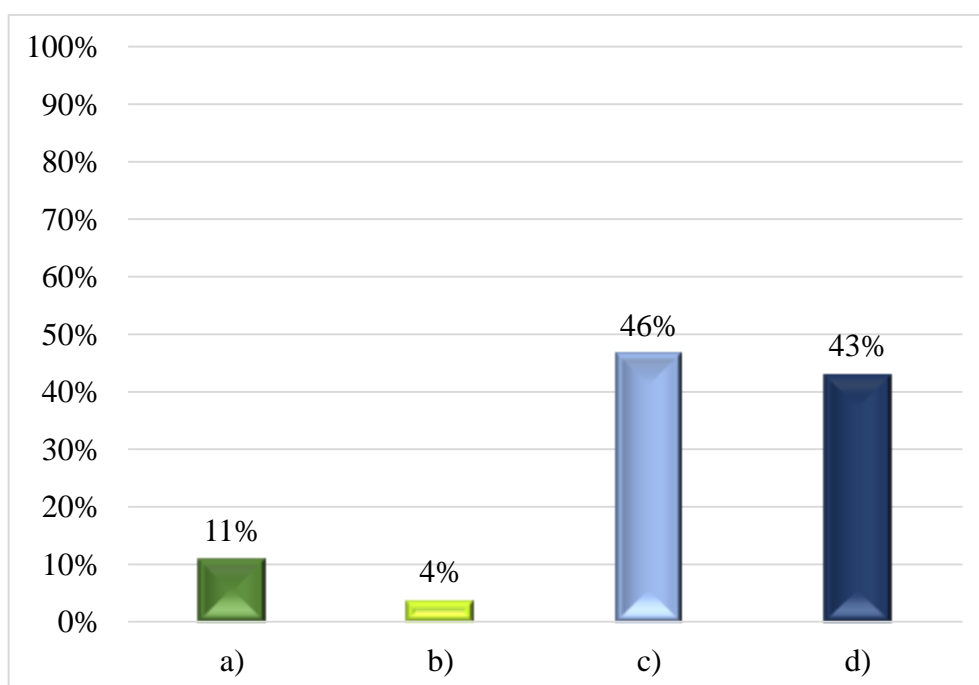
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 16 Znalost respondentů o jodové profylaxi

Obrázek 16 se vztahuje k otázce č. 11 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). 13 respondentů (46 %) vybralo správnou možnost *a*), 5 respondentů (18 %) zvolilo možnost *b*), nikdo z respondentů (0 %) se nerozhodlo vybrat možnost *c*) a 10 respondentů (36 %) zvolilo možnost *d*).

Otázka č. 12 Co v první řadě uděláte v případě mimořádné události s únikem nebezpečných chemických látek?

- a) vyvětrám svoje obydlí
- b) rychle uteču z domova ven
- c) ukryji se v místnosti v horních patrech odvrácené od místa mimořádné události**
- d) pokud to lze, ukryji se ve sklepech

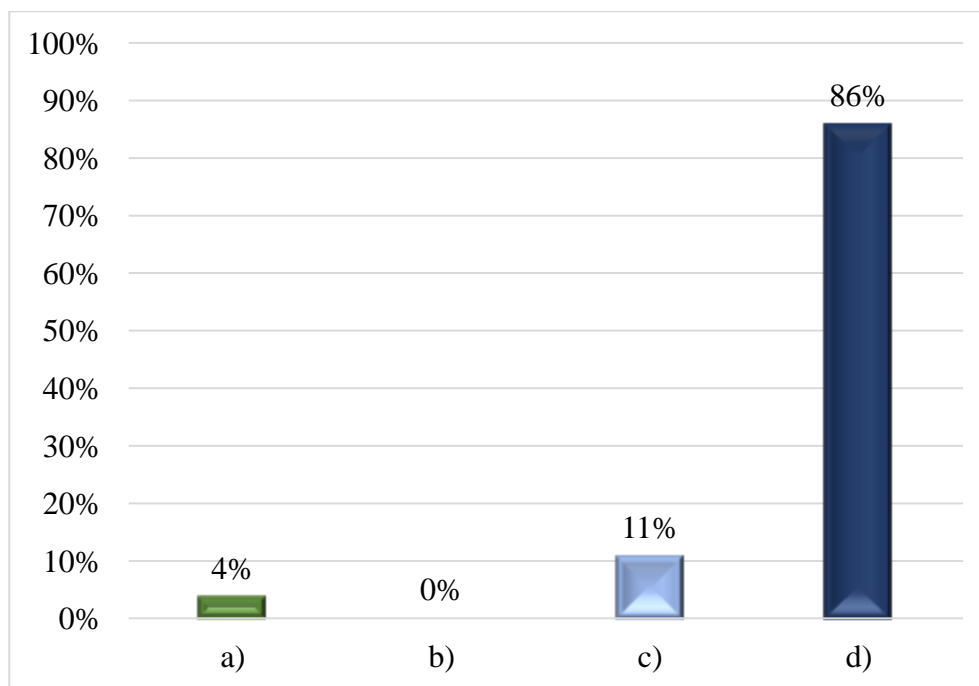
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 17 Znalost respondentů o postupu v případě mimořádné události s únikem nebezpečných chemických látek

Obrázek 17 se vztahuje k otázce č. 12 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). 13 respondentů (46 %) zvolilo možnost *c*), která je správná. O jednoho respondenta méně, tedy 12 respondentů (43 %) zvolilo možnost *d*). 3 respondenti (11 %) zvolili možnost *a*) a zbylý 1 respondent vybral možnost *b*).

Otázka č. 13 Co by podle Vás mělo obsahovat evakuační zavazadlo?

- a) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, drobné elektrické spotřebiče do kuchyně a koupelny
- b) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, cenné obrazy a drobný nábytek
- c) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, prostěradla a povlečení, oděv na 1 měsíc
- d) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, cennosti a dokumenty, oblečení a vybavení pro přespání, drobné věci pro zabavení času - knihy, hračky pro děti, telefon**

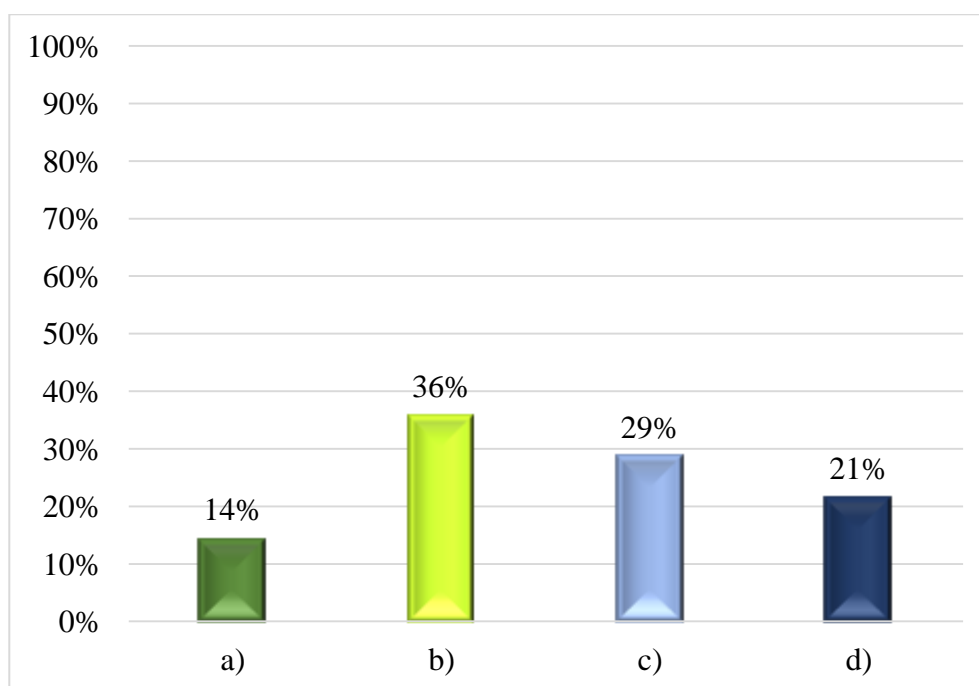
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 18 Znalost respondentů o obsahu evakuačního zavazadla

Obrázek 18 se vztahuje k otázce č. 13 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). U této otázky možnost *a*) zvolil 1 respondent (4 %), možnost *b*) zvolilo 0 respondentů (0 %) a možnost *c*) zvolili 3 respondenti (11 %). Nejvíce lidí se rozhodlo pro správnou možnost *d*), a to 24 respondentů (86 %).

Otázka č. 14 Jak se evakuuje zdravotně nebo fyzicky postižený člověk?

- a) při kontrole evidence evakuovaných osob, se zjistí, že takový člověk chybí a hasiči ho přijdou evakuovat
- b) hasiči při evakuaci každý dům/byt kontrolují, tudíž takový člověk čeká, až ho přijdou evakuovat
- c) pokud nemá v sousedství nikoho, kdo by mu pomohl, žádá o pomoc na tísňových linkách a vyvěsí z okna a i na kliku vstupních dveří bílou látku**
- d) i když má doma a v sousedství pomoc, raději volá o pomoc na tísňových linkách a hasiči ho přijdou evakuovat

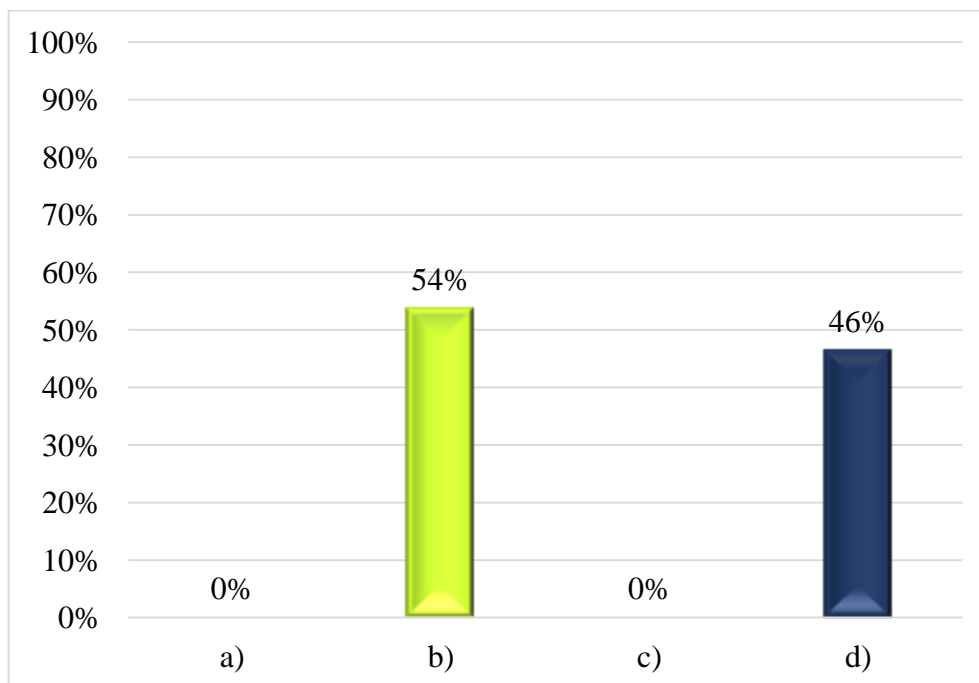
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 19 Znalost respondentů o postupu evakuace zdravotně nebo fyzicky postiženého člověka

Obrázek 19 se vztahuje k otázce č. 14 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Na otázku, jak se evakuuje zdravotně nebo fyzicky postižený člověk, správně vybralo možnost *c*) 8 respondentů (29 %). Možnost *a*) zvolili 4 respondenti (14 %), možnost *b*) zvolilo 10 respondentů (36 %) a nabídku odpovědi v možnosti *d*) zvolilo 6 respondentů (21 %).

Otázka č. 15 Jaká zvířata si může člověk vzít s sebou při nařízené evakuaci?

- a) všechny, ať už malá či velká
- b) zvířata v zájmovém chovu (pes/kočka)**
- c) hospodářská zvířata
- d) nemůžu si vzít s sebou žádné

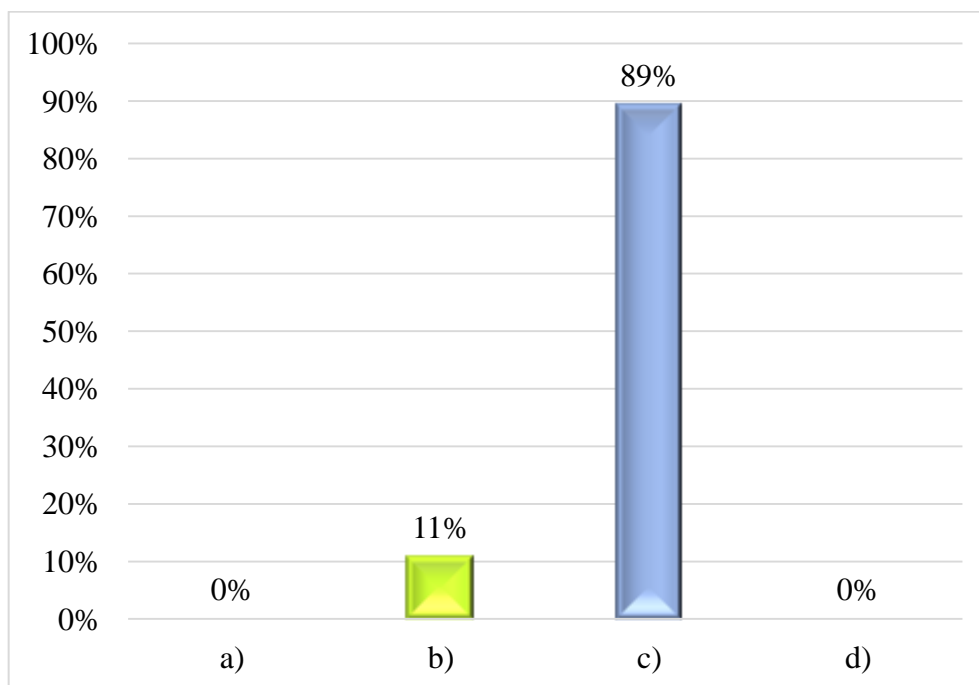
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 20 Znalost respondentů ohledně zvířat, která si mohou vzít s sebou při nařízené evakuaci

Obrázek 20 se vztahuje k otázce č. 15 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). V tomto případě nejvíce respondentů vybralo správnou možnost *b)*, a to 15 respondentů (54 %). Skoro stejný počet respondentů, a to 13 respondentů (46 %) zvolilo možnost *d)*. Nabídky odpovědí v možnosti *a)* a *c)* si nezvolil nikdo (0 %).

Otázka č. 16 Jak vypadá účinná improvizovaná ochrana těla?

- a) postačí, co aktuálně budu mít na sobě
- b) vezmu si tablety jodidu sodného
- c) na oděv, který budu mít aktuálně na sobě, si navleču více vrstev a zakryji si končetiny např. igelitovým sáčkem**
- d) připravím si hasičský přístroj

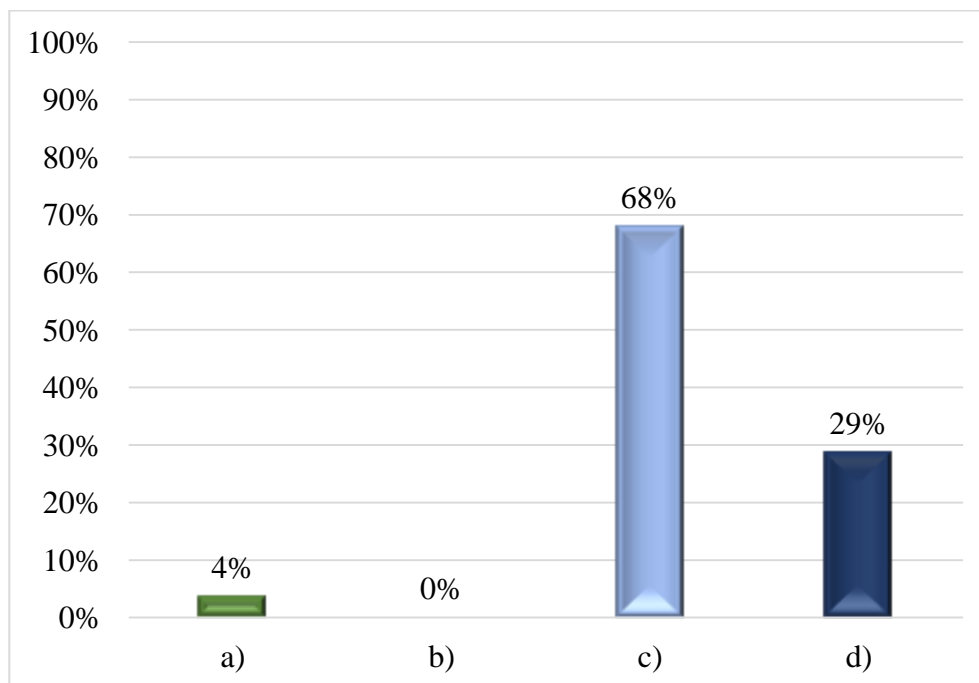
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 21 Znalost respondentů o účinné improvizované ochraně těla

Obrázek 21 se vztahuje k otázce č. 16 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). V této otázce možnost *a*) zvolilo 0 respondentů (0 %), možnost *b*) zvolili 3 respondenti (11 %). Možnost *c*) zvolilo 25 respondentů (89 %), což je správná odpověď. Možnost *d*) vybralo 0 respondentů (0 %).

Otázka č. 17 Co je nejlepší při improvizované ochraně dýchacích cest a očí?

- a) zadržet dech a zavřít oči
- b) přiložit dlaň ruky přes ústa a vzít si na oči sluneční brýle
- c) přiložit látkový kapesník přes ústa a na oči vzít si těsnící brýle**
- d) přiložit papírový namočený kapesník přes ústa a vzít si na oči sluneční brýle

Zdroj: Vlastní výzkum

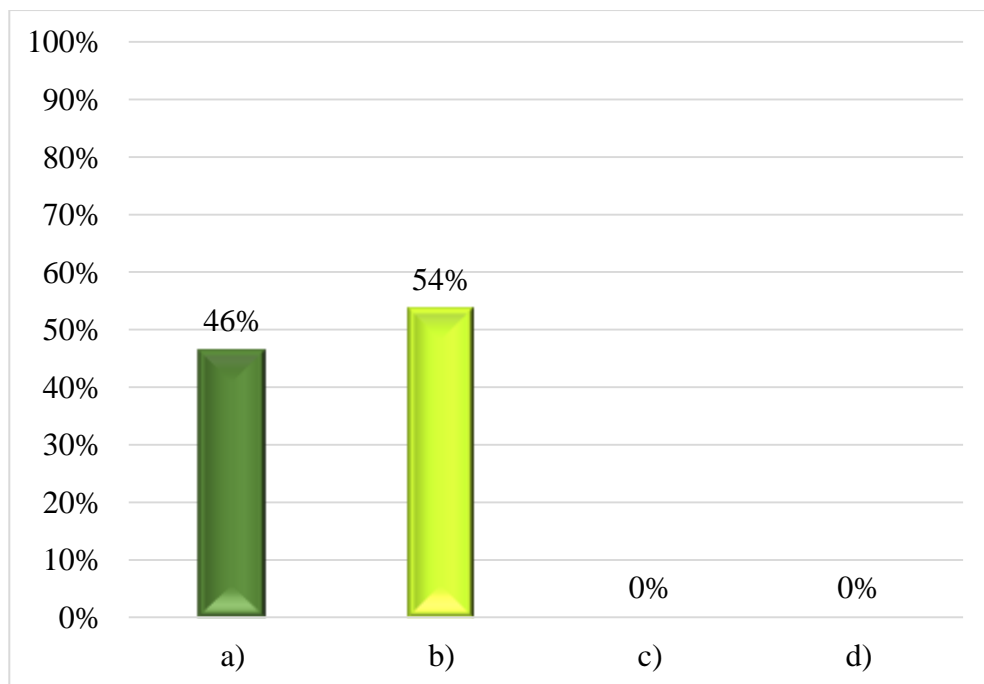
Obrázek 22 Znalost respondentů o improvizované ochraně dýchacích cest a očí

Obrázek 22 se vztahuje k otázce č. 17 v bloku A a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). V otázce 17 převážná část dotazovaných, přesněji 19 respondentů (68 %) správně vybralo možnost za *c*). Možnost *a*) zvolil 1 respondent (4 %), možnost *b*) 0 respondentů (0 %) a možnost *d*) 8 respondentů (29 %).

BLOK B

Otázka č. 1 Když najdete člověka v bezvědomí, co uděláte?

- a) uložím ho do zotavovací (dříve stabilizované) polohy, volám 155 a počkám u postiženého do příjezdu zdravotnické záchranné služby
- b) zprůchodníme dýchací cesty se záklonem hlavy a zjistíme, zda postižený dýchá nebo nedýchá, když nedýchá, voláme 155 a provádíme resuscitaci**
- c) postiženého se snažím posadit, přikryji ho, zajistím dostatek tekutin a volám 155
- d) nevšímám se ho a odejdu

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 23 Znalost respondentů o postupu s bezvědomím člověkem

Obrázek 23 se vztahuje k otázce č. 1 v bloku B a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Přičemž možnost *a*) zvolilo 13 respondentů (46 %), možnost *b*), kde se ukrývala správná odpověď, zvolilo 15 respondentů (54 %), možnost *c*) ani možnost *d*) ne zvolil nikdo z dotazovaných (0 %).

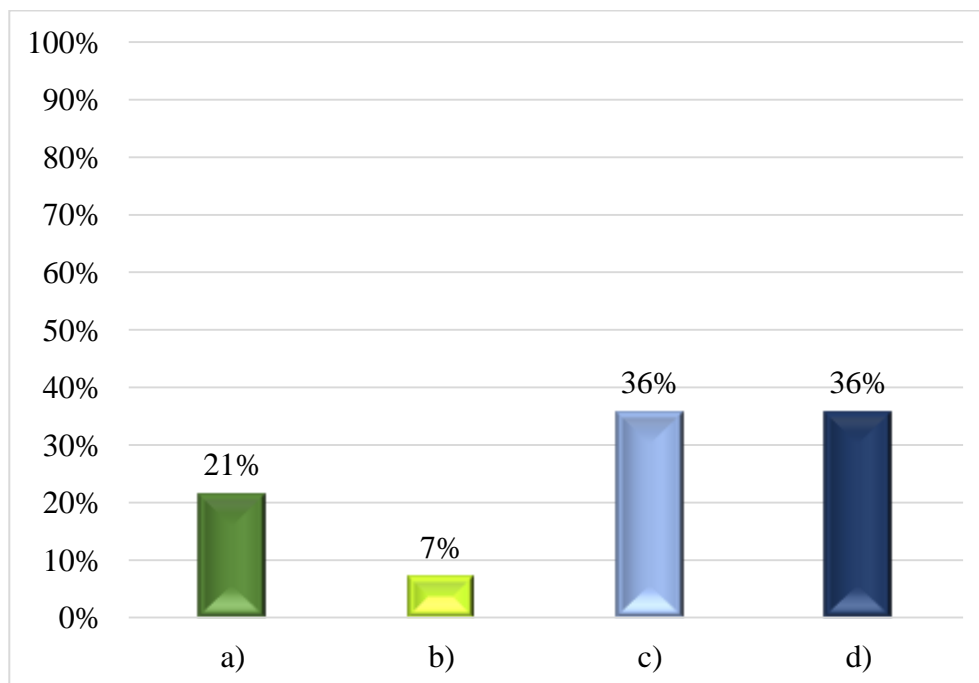
Otázka č. 2 Jak provádíme oživování (resuscitaci) u dospělého člověka?

a) rukama propnutýma v loktech 100 stlačení/min hrudníku do hloubky 5 cm

b) rukama propnutýma v loktech 50 stlačení břicha a 5 vdechů

c) rukama propnutýma v loktech 30 stlačení hrudníku a 2 vdechy

d) rukama propnutýma v loktech 30 stlačení hrudníku do hloubky 5 cm

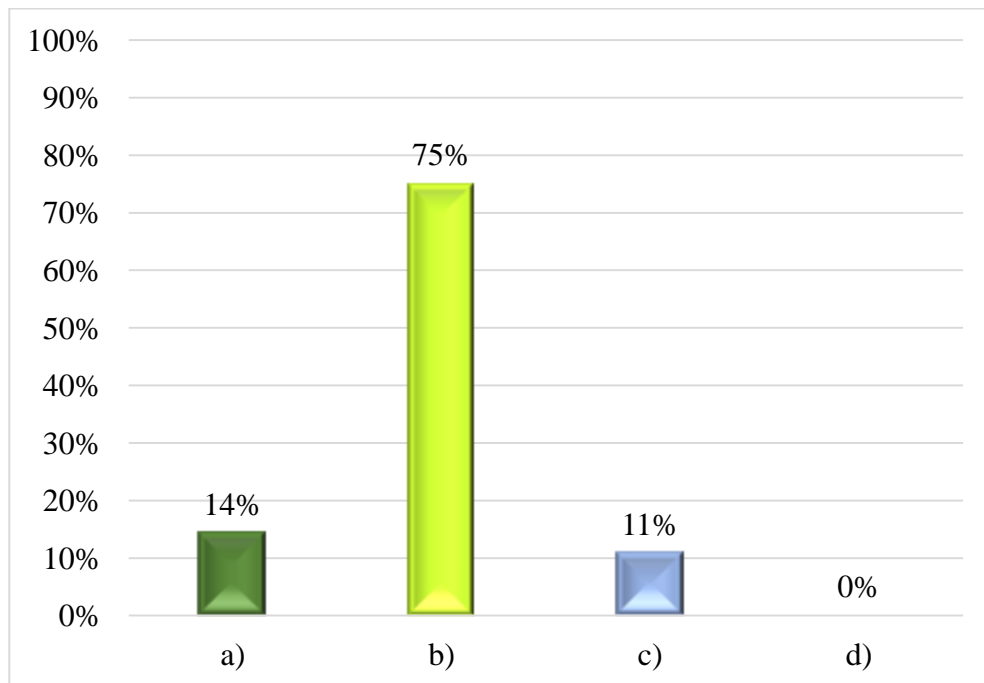
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 24 Znalost respondentů o resuscitaci

Obrázek 24 se vztahuje k otázce č. 2 v bloku B a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Zde správnou možnost *a*) zvolilo 6 respondentů (21 %), možnost *b*) zvolili 2 respondenti (7 %), možnost *c*) zvolilo 10 respondentů (36 %) a možnost *d*) zvolilo též 10 respondentů (36 %).

Otázka č. 3 Co je zotavovací (dříve stabilizovaná) poloha?

- a) poloha na zádech se zvednutými dolními končetinami
- b) poloha na boku s pokrčenými nohy a s podložením hlavy rukou**
- c) poloha na zádech se zakloněnou hlavou
- d) poloha na břiše

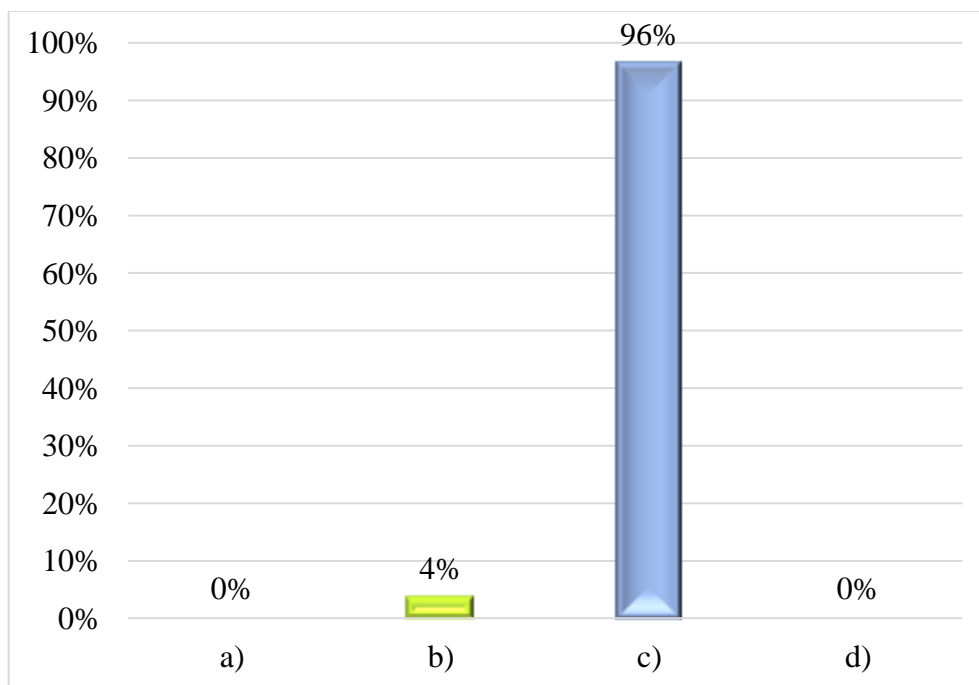
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 25 Znalost respondentů o zotavovací poloze

Obrázek 25 se vztahuje k otázce č. 3 v bloku B a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). 4 respondenti (14 %) vybralo možnost *a*), 21 respondentů (75 %) vybrala správnou možnost *b*), 3 respondenti (11 %) zvolilo možnost *c*) a nikdo z respondentů (0 %) se nerozhodl vybrat možnost *d*).

Otázka č. 4 Jak zastavíme krvácení, pokud je v ráně pevně uvízlý cizí předmět?

- a) z rány předmět rychle odstraníme, přiložíme sterilní krytí a zaškrtneme ránu
- b) v žádném případě se zraněného nedotýkáme
- c) předmět neodstraňujeme a ránu opatrně obložíme krycím obvazem**
- d) předmět na konci ulomíme a přiložíme krycí obvaz

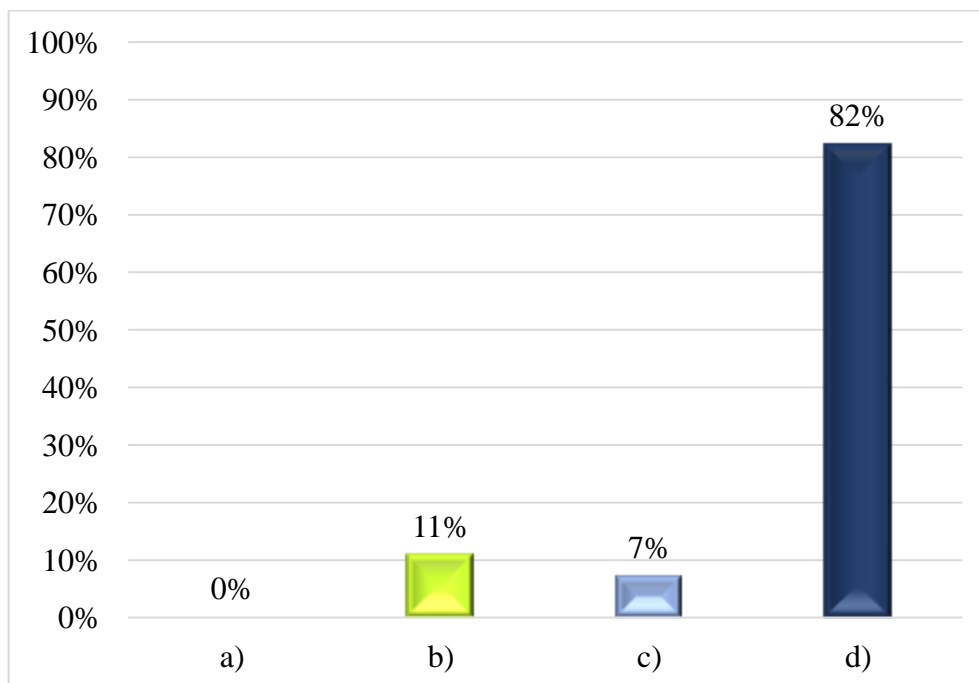
Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 26 Znalost respondentů o způsobu zastavení krvácení z rány, kde je pevně uvízlý předmět

Obrázek 26 se vztahuje k otázce č. 4 v bloku B a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Možnost *a*) v tomto případě zvolilo 0 respondentů (0 %), možnost *b*) zvolil 1 respondent (4 %), správně zvolila převážná část, a to 27 respondentů (96 %) možnost *c*) a možnost *d*) zvolilo 0 respondentů (0 %).

Otázka č. 5 Pro prevenci šoku je nejdůležitější?

- a) zotavovací (dříve stabilizovaná) poloha, podání léků
- b) podání tekutin, podání léků
- c) ticho, chlad
- d) 5T - teplo, tekutiny (pouze smáčíme rty), ticho, tišení bolesti, transport**

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 27 Znalost respondentů ohledně prevence šoku

Obrázek 27 se vztahuje k otázce č. 5 v bloku B a znázorňuje odpovědi 28 respondentů (100 %). Správná možnost je *d*), správně ji vybralo 23 respondentů (82 %). Možnost *a*) zvolilo 0 respondentů (0 %), možnost *b*) zvolili 3 respondenti (11 %) a možnost *c*) zvolili 2 respondenti (7 %).

5 DISKUZE

Výzkumná část práce byla zaměřena na analýzu současného stavu informovanosti obyvatelstva v důchodovém věku v oblasti ochrany obyvatelstva a v základech první pomoci v Domě s pečovatelskou službou ve městě Zliv. Zjišťování informovanosti probíhalo prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazník, jak již bylo uvedeno dříve, byl rozdělen na dvě základní části. Jednalo se o blok A, jež se týkal okruhu ochrany obyvatelstva a blok B, který pojednával o první pomoci. Celkem se průzkumu zúčastnilo 28 seniorů. Následně byly výsledky dotazníků zpracovány pomocí grafů.

Začala bych tím, že jsem do dotazníku sama vložila otázku, která se ptala, jaká je podle respondentova názoru informovanost v jeho okolí o ochraně obyvatelstva. Nejvíce respondentů si myslí, že je nízká. Očekávala jsem, že celkový výsledek z dotazníkového šetření bude silně nedostačující, ale výzkum překvapil a můj předpoklad se nenaplnil.

První sledovanou oblastí v dotazníku s názvem blok A byla oblast ochrana obyvatelstva, kde první dvě otázky v dotazníku byly pouze informativní. První otázka zjišťovala, jaká je podle respondentova názoru informovanost v jeho okolí o ochraně obyvatelstva. Zde respondenti mohli z nabídky možností vybírat odpověď podle svého usouzení. Výsledek této otázky zní, že většina respondentů jsou toho názoru, že informovanost v jejich okolí je nízká. Poslední otázka zkoumala, zda určitým způsobem získávají informace o ochraně obyvatelstva. Skoro polovina respondentů bohužel odpověděla, že se nezúčastnili a ani se sami nevěnují proškolení v ochraně obyvatelstva. O něco méně respondentů vybralo druhou nejčastěji zvolenou možnost, která obsahovala odpověď, že o ochraně obyvatelstva se dozívají z různých publikací, článků, letáčků, příruček s touto tematikou.

Otázka č. 3 se týkala toho, zda respondent ví, co vše patří pod pojem ochrana obyvatelstva. Na tuto otázku správně odpovědělo 71 % respondentů. Tato otázka sloužila k uvedení respondenta do dané problematiky, kdy její výsledek je značně uspokojivý.

Poměrně kuriózně odpovídali respondenti na otázku č. 4, tedy komu náleží kompetence k ochraně obyvatelstva. Správnou odpovědí byl hasičský záchranný sbor. Ale nejvíce lidí, což představovalo polovinu dotazujících (50 %), vybralo možnost, že policie České republiky. 18 % respondentů dokonce označilo zdravotnickou záchrannou službu. Mělo by se upřesnit, že ochrana obyvatelstva je pod záštitou

Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. Celý tento název nebyl použit do odpovědi pro nekomplikování zodpovězení otázky. Nicméně z výsledků vyplývá, že nemalá část respondentů netuší, kdo správně ve své působnosti má ochranu obyvatelstva a spíše volí náš ozbrojený bezpečnostní sbor, což je policie České republiky.

Otázka č. 5 se týkala znalosti tísňových čísel. Respondenti mohli vybírat ze čtyř možností, kdy samozřejmě jedna možnost byla správná a ostatní obsahovali vždy jedno tísňové číslo vymyšlené. Celkem 71 % dotazujících odpovědělo správně. I když tísňová čísla by měl znát každý člověk, považuji to za dobrý výsledek, jelikož jsem zjistila, že tato otázka byla pro respondenty „zákeřná“. Otázka měla být spíše otevřená s volností odpovědi. Skoro každý respondent dlouho dumal nad řádky několik vyjmenovaných čísel a vyznat se v nich a vybrat správnou odpověď dělalo značné problémy.

Na otázku č. 6, která zněla „Víte jaké ohrožení (mimořádná událost) Vám hrozí v okolí města Zliv?“, odpovědělo správně 93 % respondentů. Tato otázka měla skoro nejvyšší počet správných odpovědí. Vzhledem k tomu, že Zliv se vyskytuje v zóně havarijního plánování jaderné elektrárny Temelín, jsem správně předpokládala, že zde úspěšnost otázky bude vysoká. Zbylí respondenti byli toho názoru, že nehrozí žádné ohrožení.

Otázka č. 7 se dotazovala respondentů na počet varovných signálů v České republice. Správnou odpověď zvolilo 61 % respondentů, což představovalo nejvíce seniorů. Lze tuto otázku považovat z hlediska znalostí seniorů za dostačující.

Dále byla položena otázka č. 8: „Pokud ze sirény zazní kolísavý tón po dobu 140 sekund, o jaký varovný signál se jedná?“ Správnou odpověď zvolilo 43 % dotazujících, kdy správnou odpovědí bylo, že se jedná o všeobecnou výstrahu. Ale rovněž 43 % dotazujících by považoval signál za požární poplach. Zbytek seniorů volilo dokonce zkoušku sirén. Z výsledků je patrné, že někteří senioři by poznali všeobecnou výstrahu. Ale někteří senioři mají spíše sirény spojené vyloženě s požárním poplachem nebo se zkouškou sirén. Tuto skutečnost si argumentují tím, že varovný signál všeobecná výstraha nezaznívá ze sirén skoro vůbec, což je na jednu stranu samozřejmě dobře, ale pak obecně lidé opomínají, že vůbec takový signál existuje.

V otázce č. 9, kdy je prováděna zkouška sirén, zvolilo správnou odpověď, tedy zpravidla každou první středu v měsíci ve 12:00, 86 % respondentů. Tato otázka dopadla podle mého očekávání. Vzhledem k všeobecnému povědomí o celostátní zkoušce sirén silná většina ví, kdy se provádí zkouška provozuschopnosti sirén.

Otázka č. 10 se dotazovala respondentů na složení základních složek integrovaného záchranného systému. Správně je identifikovalo 57 %. I když nejvíce lidí odpovědělo správně, osobně jsem očekávala vyšší procento úspěšnosti. Za nižší procento úspěšnosti příkládám to, že obecně většina lidí nezná přesné složení jak základních tak i ostatních složek integrovaného záchranného systému a pletou si je dohromady. Někteří senioři volili variantu, kde byla obsažena armáda České republiky nebo městská policie.

Otázkou č. 11 bylo zjišťováno, zda senioři vědí, kdy provedou jodovou profylaxi v případě vzniku radiační havárie. Jodová profylaxe spočívá v požití tablet jodidu draselného v předepsaném dávkování po výzvě v hromadných sdělovacích prostředcích. Tablety musí vlastnit každý člověk ve Zlivi s tím, že je obdržel a jsou mu pravidelně obměňovány před uplynutí expirace cestou obecního úřadu. Pro některé respondenty, jelikož nevěděli, jsem takto musela vysvětlit, v čem spočívá jodová profylaxe. 46 % respondentů zvolilo správnou možnost na tuto otázku, která je tedy na pokyn z hromadných sdělovacích prostředků. 36 % respondentů by si tablety jodidu draselného vzali hned, co by zjistili, že došlo k radiační havárii. 18 % respondentů by čekalo na pokyn zdravotnické záchranné služby. Výsledek této otázky je neuspokojivý. Považuji, že dotazující nemají dostatečné informace o jodové profylaxi, a tudíž ani o tabletách jodidu draselného, byť se město, ve kterém žijí, nachází v zóně havarijního plánování jaderné elektrárny Temelín.

U otázky č. 12 měli senioři prokázat, že vědí, jak se zachovají při mimořádné události s únikem nebezpečných chemických látek. V místnosti v horních patrech odvrácené od místa mimořádné události by se ukrylo 43 %. Ale rovněž stejný počet 43 % respondentů by se ukryla ve sklepě. Tušila jsem, že možností odpovědi ve sklepě někoho zmátnu, ale překvapilo mě, že se našlo poměrně dost lidí, kteří by se takto ukryli. Nicméně z výsledků vyplývá, že poměrně dost seniorů si není vědomo toho, že většina nebezpečných látek je těžší než vzduch, a proto by se člověk měl ukrývat ve vyšších patrech budovy. Také si myslím, že tato již stará generace lidí, má zkrátka v hlavě zafixováno vždy se ukryt ve sklepě, jenže si to pletou s ukrytím při úniku radioaktivní látky.

Další tři otázky prověřovaly znalosti k evakuaci. V pořadí další, 13. otázka, ukázala, co by si senioři sbalili do evakuačního zavazadla. Správnou odpověď na tuto otázku vědělo 86 % respondentů. Výsledek této otázky byl velice úspěšný. Navazovala otázka č. 14 zaměřená na způsob evakuování zdravotně nebo fyzicky postiženého člověka. Správnou možnost odpovědi vybralo pouze 29% oslovených seniorů, kteří

správně pokud by neměli nikoho v sousedství, volali o pomoc na tísňových linkách a vyvěsili by z okna a na kliku vstupních dveří bílou látku. Ostatní tři nabízené možnosti obdržely několika respondenty také jejich svolení. Ovšem nejvíce lidí 36 % by při této situaci vyčkávalo na příchod hasičů, kteří by je evakovali z domova. Výsledek této otázky považují za tragický. Otázka č. 15 se ptala, jaká zvířata si může člověk vzít s sebou při nařízené evakuaci? Na tuto otázku odpovědělo správně nejvíce respondentů a to 54 % respondentů, kdy správně odpověď byla zvířata v zájmovém chovu (pes/kočka). O něco méně respondentů, a to přesněji 46 % respondentů volilo, že si nemohou vzít žádné. Z výsledků lze konstatovat, že přibližně půlka respondentů neví, že si mohou brát s sebou domácí mazlíčky při evakuaci. Člověk by ale měl zvážit, zda by nebylo lepší dočasné ubytování mazlíčka u rodiny či známých. V případě v braní mazlíčka s sebou se nesmí zapomenout na krmivo s prostředky pro jejich zabezpečení (vodítko, náhubek, přepravní box).

Poslední dvě otázky se týkaly improvizované ochrany. Otázkou č. 16 se zjišťovalo, zda respondenti vědí, jak vypadá účinná improvizovaná ochrana těla? Na tuto otázku dokázalo odpovědět správně 89 % respondentů, z čehož nám vyplývá, že úspěšnost této otázky byla vysoká. Právě silná většina by jako improvizovanou ochranu těla správně zvolila navlečení více vrstev na stávající oděv a zakrytí všech končetin. Následující otázka zněla: „Co je nejlepší při improvizované ochraně dýchacích cest a očí?“ Nejvíce dotazovaných 68 % respondentů volilo správnou variantu odpovědi, že by přiložili látkový kapesník přes ústa a oči by chránili těsníci brýlemi. Výsledek této otázky je zdařilý.

Další zkoumanou oblastí byla první pomoc. Tato oblast byla označena jako blok B. První otázka zněla: „Když najdete člověka v bezvědomí, co uděláte?“ Zde dotazovaní nejčastěji volili správnou odpověď, která spočívala v zprůchodnění dýchacích cest se záklonem hlavy, dále se zjistí, zda postižený dýchá, pokud nedýchá, volá se 155 a zahájí se resuscitace. Takto odpovědělo 54 % respondentů. Ale 46 % respondentů volilo druhou nejčastěji volenou variantu, která byla ovšem nesprávná. Úspěšnost této otázky označuji za nepřesvědčivou, jelikož podle mého názoru není procentuální úspěšnost správné odpovědi vysoká.

V následující otázce č. 2, která pojednávala o ožívání neboli o resuscitaci, volilo nejvíce respondentů nesprávnou odpověď. Dokonce i druhá nejčastější volená možnost byla nesprávná. Nakonec správnou odpověď, která zní 100 stlačení/min hrudníku do hloubky 5 cm s propnutými rukami v loktech, zvolilo pouze 21 %. Z toho nám

vyplývá, že dotazující lidé v důchodovém věku spíše nemají znalosti ohledně změn v první pomoci a zejména netuší, že dýchání z úst do úst při poskytování první pomoci se již neprovádí.

V další otázce č. 3, která zjišťovala znalost o zotavovací poloze, která dříve se jmenovala stabilizovaná poloha, si respondenti vedli lépe. Správnou možnost odpovědi vybralo 75 % dotazujících. Zotavovací poloha je založena na poloze na boku s pokrčenými nohy a s podložením hlavy rukou. Z výsledků je patrné, že převážná část respondentů ví, jak vypadá zotavovací poloha.

Otázka č. 4 měla za úkol zjistit znalosti ohledně zástavy krvácení, kdy v ráně je pevně uvízlý cizí předmět. Správně by se zachovalo až 96 % dotázaných. V žádném případě předmět nikdy neodstraňujeme a ránu pouze opatrně obkládáme krycím obvazem. Znalost tohoto postupu v této situaci přisuzuji tomu, že většina lidí se tuto skutečnost dozvídá ve škole, doma či především z médií. K této otázce se připisuje vysoká úspěšnost.

Na poslední otázku č. 5, co je pro prevenci šoku nejdůležitější, správně odpovědělo 82 % respondentů. Správná odpověď zní tzv. 5T – teplo, tekutiny, ticho, tišení bolesti a transport. Úspěšnost dotazovaných seniorů v této otázce byla velice dostačující.

Do hodnocení úspěšnosti jsem počítala otázky z obou částí kromě prvních dvou otázek v bloku A, které byly pouze informativní. Pro dílčí části dotazníkového šetření jsem stanovila procentuální úspěšnost 60 %. Respondenti v rámci jednotlivých otázek v bloku A ochrany obyvatelstva dosáhli stanovené hranice úspěšnosti 60 % u osmi otázek z patnácti. Procentuální úspěšnost celého bloku A se pohybuje okolo 53 %. A co se týče jednotlivých otázek v bloku B o základech první pomoci, respondenti dosáhli zmiňované hranice ve třech případech z pěti. Blok B zaznamenal vyšší procentuální úspěšnost, a to rovných 60 %.

Provedeným dotazníkovým šetřením jsem vyhodnotila, že senioři v domě s pečovatelskou službou ve Zlivi mají mírně neuspokojivé znalosti k problematice ochrany obyvatelstva a jejich informovanost o základech první pomoci je uspokojující. Takto jsem usoudila na základě výsledku procentuální úspěšnosti, dále jsem přihlédla k postproduktivnímu věku seniorů a na základě zjištění z výzkumu, že většina seniorů se nezúčastňuje žádných přednášek nebo besed.

První výzkumná otázka zněla: „Jaká je informovanost obyvatelstva v důchodovém věku ve vybraném zařízení v městě Zlív v oblasti ochrany obyvatelstva?“ Vybraným zařízením se stal Dům s pečovatelskou službou ve Zlivi. Odpověď na tuto výzkumnou

otázku zní, že informovanost seniorů v domě v oblasti ochrany obyvatelstva je mírně neuspokojivá. Své tvrzení zdůvodňují tím, že sice stanovená hranice úspěšnosti 60 % nebyla v této oblasti splněna, ale výsledek se značně přibližoval k této stanovené hranici. Konkrétně procentuální úspěšnost byla 53 %.

Odpověď na 2. výzkumnou otázku: „Jaké jsou znalosti obyvatelstva v důchodovém věku ve vybraném zařízení v městě Zliv v základech první pomoci?“, kdy výzkum byl prováděn v tom samém domě, byly prostřednictvím dotazníkového šetření prokázány jako uspokojivé. Hranice úspěšnosti zde dosáhla přesně 60 %. Našly se takové otázky, na které senioři věděli jednoznačně odpověď, ale měli nedostatky především v technice ožívování (resuscitaci), kdy většina netuší, že se již nedýchá z úst do úst.

Osobně jsem předpokládala, že celkový výsledek z šetření bude mizerný, poněvadž usuzuji, že senioři v důchodu se již nemusí zajímat o tuto problematiku. Ovšem skutečné výsledky z šetření nedopadly až tak špatně, ale zároveň ani nedopadly velice úspěšně. Vypracovaný leták z oblasti ochrany obyvatelstva, který byl darován každému respondentovi, sklídl velký zájem a ohlasy, za což jsem velice ráda. Je potřeba těmto lidem připomínat aktuální zásady chování, jak si chránit život při těchto mimořádných událostech či krizových situacích. Dále by bylo dobré více šířit a obeznamovat seniory ohledně příležitosti vzdělávat se i v tomto věku, kdy prostřednictvím realizovaného šetření se zjistilo, že senioři z tohoto domu tuto možnost spíše nevyužívají.

6 ZÁVĚR

Závěrem práce bych chtěla zejména shrnout výsledky z výzkumné části bakalářské práce. Prvním a zásadním cílem mé práce bylo prozkoumat informovanost obyvatelstva v důchodovém věku, které žije v domě s pečovatelskou službou ve městě Zliv, v oblasti ochrany obyvatelstva. Výzkumnou otázkou, které se ptala, jaká je informovanost seniorů v domě s pečovatelskou službou ve Zlivi v ochraně obyvatelstva, jsem zjistila, že jejich znalosti v této oblasti jsou mírně nevyhovující. Druhý cíl práce spočíval v prozkoumání znalostí obyvatelstva v důchodovém věku v tom samém zařízení v základech první pomoci. K tomuto cíli byla přiřazena výzkumná otázka, která se ptala, jaké jsou vědomosti seniorů v domě s pečovatelskou službou v základních věcech k první pomoci. Úplně přesně byla dosažena stanovená minimální hranice úspěšnosti 60 %, tudíž znalosti k této problematice považuji za vyhovující. Tady mě výsledky nepřekvapily, poněvadž jsem osobně předpokládala, že novinky a zásadní změny v první pomoci senioři znát nebudou. Naopak všeobecné dané věci a postupy v první pomoci senioři vědí.

I když výsledky z výzkumné části nebyly tak špatné, tak zároveň nebyly nejúspěšnější. Je důležité dbát na tzv. osvětu seniorů v problematice ochrany obyvatelstva, tak aby nejvíce věděli, jak se sami mají zachovat při vzniklé mimořádné události. Do budoucna předpokládám, že se úroveň znalostí v této i v jiných oblastech bude zvyšovat díky narůstání počtu seniorů na školách pro seniory.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BREHOVSKÁ, Lenka, Marie CHARVÁTOVÁ, Friedo ZÖLZER a Štěpán KAVAN, 2017. Approach of social institutions to preparedness for emergency. *Kontakt*. 19(1), 62-72. ISSN 1212-4117.
- BOZP. © 2016. Co je to e-learning a jaká je jeho historie.. *BOZP.CZ* [online]. Praha: 4.4.2016 [cit.2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.skolenibozp.cz/aktuality/co-je-to-elearning-a-jaka-je-jeho-historie/>
- ČELEDOVÁ, Libuše, Zdeněk KALVACH a Rostislav ČEVELA, 2016. *Úvod do gerontologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3404-3.
- E-SENIOR. © 2019. Portál vzdělávání seniorů. *E-senior* [online], [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://e-senior.czu.cz/>
- FOLWARCZNY, Libor a Jiří POKORNÝ, 2006. *Evakuace osob*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 80-866-3492-2.
- HAŠKOVCOVÁ, Helena, 2010. *Fenomén stáří*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team. ISBN 978-80-87109-19-9.
- JAKUBCOVÁ, Lenka a Ján ŠUGÁR, 2013. *Bezpečnost a krizové řízení*. Praha:
- JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ, 2016. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5535-9. Policejní akademie České republiky v Praze. ISBN 978-80-7251-400-7.
- KLEVETOVÁ, Dana, 2017. *Motivační prvky při práci se seniory*. 2., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing. Sestra (Grada). ISBN 978-80-271-0102-3
- KOCIANOVÁ, Renata, 2013. *Analysis and comparison of forms and methods for the education of older adults in the V4 countries*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-7308-504-9.
- KOLEKTIV AUTORŮ, 2014. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Praha : MV - generální ředitelství hasičského záchranného sboru ČR. 75 s. 978-80-86466-50-7.
- KOLEKTIV AUTORŮ, 2015. Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-8646-6620.

- KRAJSOVÁ, kpt. Ing. Veronika, BcA. Jiří STUDNIČKA a Lukáš HUTTA, 2018. Multimedialní tvorba jako efektivní forma prevence a vzdělání obyvatel. *Časopis 112*. XVII(7), 26-27. ISSN 1213-7057.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ a Libor FOLWARCZNY, 2013. *Ochrana obyvatelstva*. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-134-7.
- KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA, 2006. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: Armex. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-867-9533-0.
- LINHART, Petr. 2003. *Ochrana člověka za mimořádných událostí pro střední školy*. Praha: Fortuna. ISBN 80-716-8869-X.
- MARTÍNEK, Bohumír. 2013. *Metodický manuál pro přípravu techniků ochrany obyvatelstva*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-131-6.
- MARTÍNEK, Bohumír, 2003. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: příručka pro učitele základních a středních škol*. Vyd. 2., opr. a rozš. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 80-866-4008-6.
- MARTÍNEK, Bohumír a Jan TVRDEK. 2010. *Ochrana obyvatelstva II*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze. ISBN 978-80-7251-323-9.
- MATOUŠEK, Jiří, Jaroslav BENEDÍK a Petr LINHART, 2007. *CBRN: biologické zbraně*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-003-6.
- NAVRÁTIL, Leoš, 2006a. *Ochrana obyvatelstva: (doplňkové texty pro posluchače kombinované formy studia studijního programu "Krizové řízení zaměřené pro potřeby zdravotnictví")*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 80-704-0880-4.
- NAVRÁTIL, Leoš a Stanislav BRÁDKA, ed., 2006b. *Úkoly krizového managementu v ochraně obyvatelstva*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. ISBN 80-704-0881-2.
- PAYNE, Malcolm, 2017. *Older citizens and end-of-life care: social work practice strategies for adults in later life*. New York. ISBN 978-113-8288-720.

- PROCHÁZKOVÁ, Dana, 2006. *Bezpečnost a krizové řízení*. Praha: Police history. ISBN 80-864-7735-5.
- RICHTER, Rostislav, 2009. *Komunikace s obyvatelstvem při krizových situacích*. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86640-65-5.
- ŘEHÁK, David a Jana PUPÍKOVÁ, 2015. *Ukrytí obyvatelstva v České republice*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-152-1.
- ŘEZNÍČEK, kpt. Ing. Pavel, 2018. Kontajner nouzového přežití využívají ve Zlínském kraji hasiči i krizové štáby obcí. *Časopis 112*. XVII(3), 17. ISSN 1213-7057.
- STEHLÍK, Oldřich, 2016. *Přehled doporučení pro neodkladnou resuscitaci a jejich využití v terénu*. České Budějovice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce MUDr. Jaroslav Gutvirth.
- ŠERÁK, Michal, 2009. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80736-7551-6.
- ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK, 2003. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 80-866-4012-4.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ, 2015. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5446-8.
- VEENEMA, T. G., 2007. *Disaster nursing and emergency preparedness for chemical, biological, and radiological terrorism and other hazards*. 3rd ed. New York: Springer Pub. Co. ISBN 9780826108654.
- VETEŠKA, Jaroslav, 2016. *Gerontagogika: psychologicko-andragogická specifika edukace a aktivizace seniorů*. Praha: Česká andragogická společnost. Česká a slovenská andragogika. ISBN 978-80-905460-4-2
- VIDOVIČOVÁ, Lucie, 2013. *Stáří ve městě, město v životě seniorů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-141-1.

- VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK, 2014. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2477-8.
- Vyhláška č. 328/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, 2001. In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 127, s. 7447-746
- Vyhláška č. 380/2002 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, 2002. In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 133, s. 7730-7746
- ZANOVITOVÁ, Mária, Michaela MIERTOVÁ, Anna OVŠONKOVÁ a Martina LEPIEŠOVÁ, 2016. Experience with simulation education at the University of the Third Age at JFM CU in Martin. *Mefanet journal*. 4(1), 5-9. ISSN 1805-9163.
- ZÁKLADY MEDICÍNY KATASTROF. © 2019. Nouzové přežití obyvatelstva a humanitární pomoc. Zsf.sirdik.org [online] [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <http://zsf.sirdik.org/kapitola3/3-1-5-nouzove-preziti-obyvatelstva-a-humanitarni-pomoc>
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, 2000. In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 73, s. 3461-3474, ISSN 1211 – 1244.
- Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 135, s. 4307-4324. ISSN 1211-1244.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, 2008. In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 91, s. 4086-4116. ISSN 1211-1244.
- Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě a o změně některých zákonů, 2011. In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 131, s. 4839-4848. ISSN 1211-1244.
- Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. In: Sbírnka zákonů České republiky, částka 34, s. 674-692. ISSN 12111244
- ZEMAN, Miloš a Otakar J. MIKA, 2007. *Integrovaný záchranný systém*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta chemická. ISBN 978-80-214-3448-6.

8 SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
HZS	hasičský záchranný sbor
IÚ	improvizovaný úkryt
IZS	integrováný záchranný systém
JPO	jednotky požární ochrany
JSVI	jednotný systém varování a informování
JSVV	jednotný systém varování a vyrozumění
KS	krizová situace
MU	mimořádná událost
MV-GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
OPIS	operační a informační středisko
PaPFO	právnícké a podnikající fyzické osoby
PČR	Policie České republiky
PIO	prostředky individuální ochrany
U3V	univerzita třetího věku
ZHN	zbraně hromadného ničení
ZZS	zdravotnická záchranná služby

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Grafické znázornění vývoje názvu a řízení ochrany obyvatelstva v České republice

Obrázek 2 Grafické znázornění varovného signálu všeobecná výstraha

Obrázek 3 Grafické znázornění varovného signálu požární poplach

Obrázek 4 Grafické znázornění varovného signálu zkušební tón

Obrázek 5 Improvizovaná ochrana

Obrázek 6 Informovanost v okolí Zlivi o ochraně obyvatelstva

Obrázek 7 Proškolení v oblasti ochrany obyvatelstva

Obrázek 8 Znalost respondentů o významu pojmu ochrana obyvatelstva

Obrázek 9 Znalost respondentů o vlastnění působnosti ochrany obyvatelstva

Obrázek 10 Znalost respondentů čísel tísňového volání

Obrázek 11 Znalost respondentů o možném ohrožení v okolí města Zliv

Obrázek 12 Znalost respondentů o počtu varovných signálů

Obrázek 13 Znalost respondentů ohledně rozeznání varovného signálu

Obrázek 14 Znalost respondentů termínu zkoušky provozuschopnosti sirén

Obrázek 15 Znalost respondentů o složení základních složek integrovaného záchranného systému

Obrázek 16 Znalost respondentů o jodové profylaxi

Obrázek 17 Znalost respondentů o postupu v případě mimořádné události s únikem nebezpečných chemických látek

Obrázek 18 Znalost respondentů o obsahu evakuačního zavazadla

Obrázek 19 Znalost respondentů o postupu evakuace zdravotně nebo fyzicky postiženého člověka

Obrázek 20 Znalost respondentů ohledně zvířat, která si mohou vzít s sebou při evakuaci

Obrázek 21 Znalost respondentů o účinné improvizované ochraně těla

Obrázek 22 Znalost respondentů o improvizované ochraně dýchacích cest a očí

Obrázek 23 Znalost respondentů o postupu s bezvědomým člověkem

Obrázek 24 Znalost respondentů o resuscitaci

Obrázek 25 Znalost respondentů o zotavovací poloze

Obrázek 26 Znalost respondentů o způsobu zastavení krvácení z rány, kde je pevně uvízlý předmět

Obrázek 27 Znalost respondentů ohledně prevence šoku

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník

Příloha B – Leták

Příloha A – Dotazník

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

jmenuji se Lucie Holá a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru Ochrana obyvatelstva se zaměřením na chemické, biologické, radiologické a jaderné noxy a výbušniny na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Provádím výzkum informovanosti obyvatelstva v důchodovém věku v oblasti ochrany obyvatelstva a o základech první pomoci v domově s pečovatelskou službou ve městě Zliv, odkud pocházím a žiji. Prosím Vás o vyplnění dotazníku s mými vytvořenými otázkami, které budou užitečné i pro Vás, a jsou zcela anonymní, a budou sloužit pouze pro zpracování mé bakalářské práce. Pouze jedna odpověď je správná a tu prosím zřetelně označte.

Za vyplnění dotazníku předem děkuji.

BLOK A Ochrana obyvatelstva

1. Jaká je podle Vás ve vašem okolí informovanost o ochraně obyvatelstva?

- a) žádná
- b) nízká
- c) střední
- d) vysoká

2. Zúčastnili jste se nebo sami se věnujete proškolení v oblasti ochrany obyvatelstva?

- a) ano, získal/a jsem, ať už formou přednášek, besed, v klubech, informace o ochraně obyvatelstva
- b) ano, přečetla/a jsem si publikace, články, letáčky, příručky se základními radami a návody, jak se chovat v krizových situacích
- c) ano, zúčastnil/a jsem se různých přednášek, besed apod. a sám sbírám informace v oblasti ochrany obyvatelstva
- d) ne

3. Co všechno si pod pojmem ochrana obyvatelstva máme představit?

- a) plnění úkolů, zejména požární ochrany k zabezpečení ochrany života, zdraví, životního prostředí, zvířat a majetku před požáry
- b) plnění úkolů, zejména varování, ukrytí, evakuace, nouzové přežití obyvatelstva k zabezpečení ochrany života, zdraví a majetku

- c) plnění úkolů, zejména předcházení trestné činnosti k zajištění bezpečnosti osob, majetku, veřejného pořádku
- d) na základě tísňové výzvy poskytovat přednemocniční neodkladnou péči osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života

4. Komu náleží kompetence ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí?

- a) zdravotnické záchranné službě
- b) policii České republiky
- c) hasičskému záchrannému sboru České republiky
- d) jednotkám požární ochrany

5. Mezi tísňová čísla patří:

- a) 158, 156, 112, 150, 155
- b) 158, 153, 112, 150, 155
- c) 158, 112, 157, 155, 150
- d) 158, 155, 150, 112, 114

6. Víte, jaké ohrožení (mimořádná událost) Vám hrozí v okolí města Zliv?

- a) chemický útok v metru
- b) radiační havárie jaderné elektrárny Temelín
- c) žádné
- d) obtěžování obyvatelstva s konáním technopárty

7. Kolik máme v České republice varovných signálů?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4

8. Pokud ze sirény zazní kolísavý tón po dobu 140 sekund, o jaký varovný signál se jedná?

- a) požární poplach
- b) zkušební tón
- c) všeobecná výstraha
- d) místní rozhlas

9. Zkouška provozuschopnosti sirén bývá prováděna?

- a) ve 12:00 každého prvního dne v měsíci
- b) ve 12:00 zpravidla každou první středu v měsíci
- c) nepravidelně několikrát v měsíci
- d) ve 12:00 každou středu v měsíci

10. Jaké jsou základní složky integrovaného záchranného systému?

- a) Hasičský záchranný sbor ČR, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, obecní policie, městská policie, armáda ČR
- b) Hasičský záchranný sbor ČR, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, obecní policie, městská policie
- c) Hasičský záchranný sbor ČR, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR, obecní policie
- d) Hasičský záchranný sbor ČR – jednotky požární ochrany zařazené do poplachového plánu kraje, poskytovatel zdravotnické záchranné služby, Policie ČR

11. Kdy provedete jodovou profylaxi v případě vzniku radiační havárie ve vašem okolí?

- a) na pokyn z hromadných sdělovacích prostředků
- b) na pokyn zdravotnické záchranné služby
- c) na pokyn policie České republiky
- d) ihned po zjištění provedu sám a podle předepsaného dávkování

12. Co v první řadě uděláte v případě mimořádné události s únikem nebezpečných chemických látek?

- a) vyvětrám svoje obydlí
- b) rychle uteču z domova ven
- c) ukryji se v místnosti v horních patrech odvrácené od místa mimořádné události
- d) pokud to lze, ukryji se ve sklepech

13. Co by podle Vás mělo obsahovat evakuační zavazadlo?

- a) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, drobné elektrické spotřebiče do kuchyně a koupelny
- b) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, cenné obrazy a drobný nábytek
- c) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, prostředradla a povlečení, oděv na 1 měsíc
- d) trvanlivé potraviny, pití, jídelní potřeby, léky, cennosti a dokumenty, oblečení a vybavení pro přespání, drobné věci pro zabavení času - knihy, hračky pro děti, telefon

14. Jak se evakuuje zdravotně nebo fyzicky postižený člověk?

- a) při kontrole evidence evakuovaných osob, se zjistí, že takový člověk chybí a hasiči ho přijdou evakuovat
- b) hasiči při evakuaci každý dům/byt kontrolují, tudíž takový člověk čeká, až ho přijdou evakuovat
- c) pokud nemá v sousedství nikoho, kdo by mu pomohl, žádá o pomoc na tísňových linkách a vyvěsí z okna a i na kliku vstupních dveří bílou látku
- d) i když má doma a v sousedství pomoc, raději volá o pomoc na tísňových linkách a hasiči ho přijdou evakuovat

15. Jaká zvířata si může člověk vzít s sebou při nařízené evakuaci?

- a) všechny, ať už malá či velká
- b) zvířata v zájmovém chovu (pes/kočka)
- c) hospodářská zvířata
- d) nemůžu si vzít s sebou žádné

16. Jak vypadá účinná improvizovaná ochrana těla?

- a) postačí, co aktuálně budu mít na sobě
- b) vezmu si tablety jodidu sodného
- c) na oděv, který budu mít aktuálně na sobě, si navleču více vrstev a zakryji si končetiny např. igelitovým sáčkem
- d) připravím si hasičský přístroj

17. Co je nejlepší při improvizované ochraně dýchacích cest a očí?

- a) zadržet dech a zavřít oči
- b) přiložit dlaň ruky přes ústa a vzít si na oči sluneční brýle
- c) přiložit látkový kapesník přes ústa a na oči vzít si těsnící brýle
- d) přiložit papírový namočený kapesník přes ústa a vzít si na oči sluneční brýle

BLOK B První pomoc

1. Když najdete člověka v bezvědomí, co uděláte?

- a) uložím ho do zotavovací (dříve stabilizované) polohy, volám 155 a počkám u postiženého do příjezdu zdravotnické záchranné služby
- b) zprůchodníme dýchací cesty se záklonem hlavy a zjistíme, zda postižený dýchá nebo nedýchá, když nedýchá, voláme 155 a provádíme resuscitaci
- c) postiženého se snažím posadit, přikryji ho, zajistím dostatek tekutin a volám 155

d) nevšímám se ho a odejdu

2. Jak provádíme oživování (resuscitaci) u dospělého člověka?

a) rukama propnutýma v loktech 100 stlačení/min hrudníku do hloubky 5 cm

b) rukama propnutýma v loktech 50 stlačení břicha a 5 vdechů

c) rukama propnutýma v loktech 30 stlačení hrudníku a 2 vdechy

d) rukama propnutýma v loktech 30 stlačení hrudníku do hloubky 5 cm

3. Co je zotavovací (dříve stabilizovaná) poloha?

a) poloha na zádech se zvednutými dolními končetinami

b) poloha na boku s pokrčenými nohy a s podložením hlavy rukou

c) poloha na zádech se zakloněnou hlavou

d) poloha na břiše

4. Jak zastavíme krvácení, pokud je v ráně pevně uvízlý cizí předmět?

a) z rány předmět rychle odstraníme, přiložíme sterilní krytí a zaškrtneme ránu

b) v žádném případě se zraněného nedotýkáme

c) předmět neodstraňujeme a ránu opatrně obložíme krycím obvazem

d) předmět na konci ulomíme a přiložíme krycí obvaz

5. Pro prevenci šoku je nejdůležitější?

a) zotavovací (dříve stabilizovaná) poloha, podání léků

b) podání tekutin, podání léků

c) ticho, chlad

d) 5T - teplo, tekutiny (pouze smáčíme rty), ticho, tišení bolesti, transport

Příloha B – Leták

CO DĚLAT V OHROŽENÍ			
Důležitá čísla tísňového volání			
HASIČI 	ZÁCHRANNÁ SLUŽBA 	POLICIE 	TÍSŇOVÁ LINKA
Při volání na tísňovou linku řekněte: <ul style="list-style-type: none"> - co se stalo, popis události, počet zraněných, kde se to stalo (adresa), - své jméno a číslo telefonu, ze kterého voláte, - odpovídat na dotazy operátora a dělat, co operátor říká. 			
Obecné zásady při ohrožení			
RESPEKTUJTE A UPOSLECHNĚTE pokyny a nařízení hasičů, záchranné služby a policie, místního systému, z televize. NEPODCEŇUJTE vzniklou situaci. NEROZŠÍŘUJTE poplašné a neověřené zprávy. POMÁHEJTE sousedům, zejména starým, nemocným a nemohoucím lidem. NETELEFONUJTE zbytečně (telefonní síť je v situacích ohrožení přetížena). VARUJTE ohrožené osoby ve svém nejbližším okolí, hlavně neslyšící, postižené lidi.			
Varovný signál pro obyvatelstvo			
V České republice se používají tři signály, ale pouze jeden je pro varování obyvatel. 1. Signál Všeobecná výstraha pro varování občanů Grafické znázornění: <div style="text-align: center;"> <p>kolísavý tón po dobu 140 sekund</p> </div>			
2. Signál <u>Požární poplach</u> pro vyhlášení poplachu jednotkám požární ochrany 3. Signál <u>Zkouška sirén</u> pro ověření provozuschopnosti sirén			
Neodkladná první pomoc			
Přesvědčte se, zda je okolí postiženého bezpečné			
POSTIŽENÝ NEREAGUJE ↓ Zprůchodníme dýchací cesty záklonem hlavy. Zkontrolujeme, zda postižený dýchá.		POSTIŽENÝ REAGUJE ↓ Naléhavá opatření např. zástava krvácení,... a voláme 155.	
POSTIŽENÝ DÝCHÁ ↓ Průběžně kontrolujeme dýchání. Provedeme zotavovací polohu. Voláme 155.		POSTIŽENÝ NEDÝCHÁ ↓ Voláme 155. Provádějte rukama propnutýma v loktech 100 stlačení/min hrudníku do hloubky 5 cm.	
Zotavovací (dříve stabilizovaná) poloha Do této polohy pokládáme postiženého s dostatečným zachovaným dýcháním proti případnému vdechnutí zvratků. Je to poloha na boku. U postiženého nadále sledujeme dýchání, pokud nedýchá či nedýchá normálně položíme na záda a zahájíme neodkladnou první pomoc. <div style="text-align: center;"> </div>		<div style="text-align: center;"> </div>	
V PŘÍPADĚ PROVEDENÍ UKRYTÍ, EVAKUACE, POUŽITÍ PROSTŘEDKŮ IMPROVIZOVANÉ OCHRANY OTOČTE →			

Ukrytí

Ukryváme se většinou při úniku chemických, radioaktivních či biologických látek.

Provedení ukrytí při úniku chemických či biologických látek

- Pokud se nenacházíme ve svém domově, vyhledáme úkryt v nejbližší budově (pokud možno ve vyšších patrech).
- Pokud jsme ve svém domově, uzavřeme a utěsníme dveře, okna a další otvory domu, je vhodné dát mokrý hadr pod dveře.
- **Neschováváme se do sklepa**, jelikož se zde udržují těžké plyny.
- Sledujeme rozhlas, televizi a čekáme na další informace a příkazy.

Prostředky improvizované ochrany

Je nezbytné chránit celé tělo a především dýchací cesty při úniku chemických, radioaktivních či biologických látek. Využíváme k tomu vhodné prostředky z domácnosti. Ochranné prostředky vždy utěsníme, kombinujeme více ochranných prostředků a čím víc vrstev, tím lépe.

- Hlavu chráníme jakoukoliv pokrývkou na hlavu, přes kterou je vhodné přetáhnout kapuci.
- Oči chráníme těsnícími brýlemi (potápěčské, plavecké). Pokud nevlastníme brýle, přetáhneme přes hlavu igelitový sáček a stáhneme ho v úrovni lícních kostí.
- Celé tělo chráníme oděvem, aby nekoukala žádná kůže a oděv dostatečně utěsníme u krku a končetin.
- Nohy chráníme vysokými botami nejlépe holičkami, když je nevlastníme, postačí návleky z igelitového sáčku, které na nohách utěsníme.
- Ruce schovejte do pryžových či kožených rukavic, když je nemáte, tak do igelitového sáčku a utěsníme.
- Jako vrchní vrstvu ochranného oděvu je nejlepší vzít si pláštěnku, deku, plachtu, nejlépe z nepromokavého materiálu.

Evakuace

Evakuují se lidé a jejich zvířata. Při evakuaci dodržujte zásady pro opuštění bytu, vezměte si evakuační zavazadlo a dostavte se na určené místo.

Při nařízení evakuaci je nutné uposlechnout hasiče, ostatní záchranáře, orgány obce.

Zásady opuštění obydlí při nařízené evakuaci:

- uhasťte otevřený oheň,
- vypněte elektrické a plynové spotřebiče (mimo mrazáky a ledničky),
- uzavřete přívod vody a plynu,
- ověřte, zda i sousedé se evakuují,
- kočky, psy, drobná zvířata vezmeme s sebou, ostatní zvířata ponecháme doma s předzásobením vody a potravy,
- vezměte evakuační zavazadlo, uzamkněte byt a dostavte se na určené evakuační středisko.

Evakuační zavazadlo

Do evakuačního zavazadla si zabalíme:

- základní trvanlivé potraviny se základním nádobím,
- cennosti a dokumenty - peníze, osobní doklady,
- užívané léky a hygienické potřeby
- náhradní oděv
- přístroje, nástroje, zábava - telefon, rádio, svítilna, knihy, hračky pro děti

